

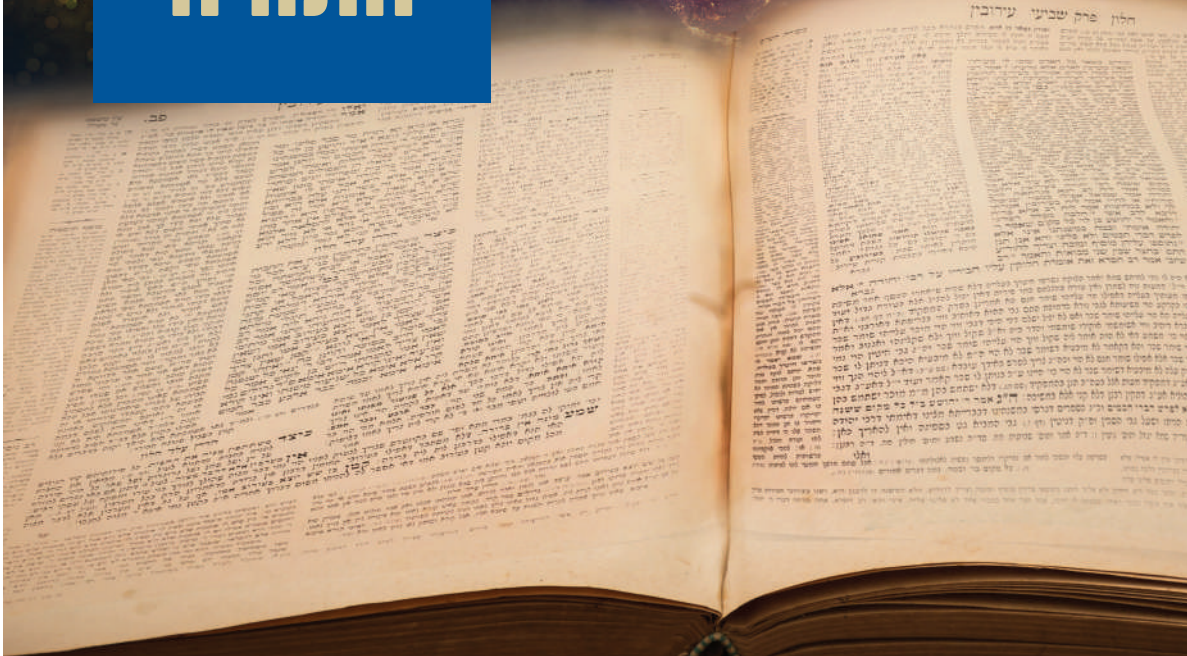

יהדיו
ארגון נוער

ירחון פעילות חודשי
ארגון הנוער 'יהדיו'

נושא החודש:

עולם התורה

חונרת הדרכה

סיון תשפ"א | מותאם לגילאי יסודי

ירחון פעילות חודש סיון

נושא החודש:

עולם התורה

מותאם לגילאי יסודי

יחדיו
ארגון נוער

משרד ראשי: רחוב גבעת שאול 27, גבעת שאול, ירושלים
טלפון: 077-40-50-813 פקס: 077-40-524-122
דוא"ל: c0774050812@gmail.com

מזכ"ל התנועה: אילן קוסמן
ניהול תוכן: ישראל שילה
כתיבה: ראובן מילצקי
עריכה: מרדכי רוזנברג
גרפיקה: שלומית כהן - סטודיו 'דינמי'
dinami20.studio@gmail.com

© כל הזכויות שמורות לארגון הנוער 'יחדיו'

ירחון פעילות 'יחדיו'

חודש סיון תשפ"א | נושא: עולם התורה

והבלים, תן לי לחיות את החיים
האמיתיים!"

התעקש הרופא: "כן, נכון. אך בכל אופן
דמיין לעצמך שמי שהוא בא אליך עכשיו
ואומר לך 'זכית בשלושים מיליון ש', מה
תעשה בסכום כזה גבוה?"
המשיך העני: "תפסיק להטריד את מנוחתך
בשאלות לא מציאותיות!"

דחק בו הרופא: "בכל אופן, אם כן היו
אומרים לך שזכית בסכום כזה, מה היית
עושה?"

התרגז העני: "אתה יודע מה, אני מבטיח
לך שאם הייתי מקבל כזאת הודעה הייתי
נותן לך עכשיו חמש מיליון ש"ח!"
רק שמע זאת הרופא, התעלף ונפטר
במקום...

הסיפור הזה מלמד אותנו על חשיבותה
של הכנה לקראת דבר גדול, ללא הכנה
מתאימה - אנו עלולים לפספס את עומק
המתנה וחשיבותה.

כך גם במעבר מעולם התלמוד תורה
המוכר, לעולם הישיבות, עלינו להכין את
חניכינו נפשית ולהיערך לכך מבעוד מועד,
כדי לזכות לכל עומק המתנה המופלאה -
חיי תורה.

מטרת הנושא:

להכיר לחניכינו היקרים מקרוב את עולם
התורה, בצורה קלה לעיכול, למנוע חששות
ופחדים וליצור חשק והתלהבות לקראת המעבה.

נושא החודש:

עולם התורה

החודש נלמד על נושא מרכזי וחשוב
בחיינו של בן תורה: עולם התורה - עולם
הישיבות.

נכיר את סדר היום בישיבה; נחקור כיצד
זוכים לטעום את מתיקות התורה, ומהו
סוד ההצלחה בישיבה; נלמד על ההתנהגות
הבוגרת המצופה מבן ישיבה; נשמע על
ייחודיותו של בן ישיבה, ונהיה גאים
ושמחים בזכותנו להעפיל לדרגת בן ישיבה;
נסקור את ההיסטוריה של עולם הישיבות,
מה היתה מטרת הקמתן, ומה אנו לוקחים
עימנו לחיים מהישיבה; ובסופו של דבר
ניקח עימנו צידה לדרך: עיקר ההצלחה
לא תלויה בכישורן, אלא בהתמדה ויראת
שמים.

רקע לנושא:

מסופר על אדם עני, זקן וחולה, שזכה
ב'לוטו' בשלושים מיליון ש"ח, אך פחדו
להודיע לו זאת שמא ליבו יקרוס חלילה
מרוב התרגשות. חברת ההגרלות שכרה
רופא פרטי, מבוגר ובעל ניסיון רב שנים,
שיודיע לזוכה את הבשורה בצורה שאינה
מסוכנת.

הגיע אליו הרופא, ושאל את העני "תאמר
לי, מה היית עושה עכשיו אם היו אומרים
לך שזכית בשלושים מיליון ש"ח?"
אמר העני לרופא: "עזוב אותך משטיות

נשנן ונזכור את שלושת המטרות שלנו:

לחוות חיי תורה מתוך שמחה ואושר, לקחת אחריות על עצמינו, ועל העתיד שלנו,
לשאוף להצליח ולנצל את הפוטנציאל שלנו.

מבצע החודש הכנת 'חבורה'

נכריז על מבצע "חבורה" - כל חניך מכין דבר תורה
ישיבתי קצה, הכולל 'חקירה' (שאלה עם צדדים)
מעניינת, נפקא מינה (הבדל מעשי) בין הצדדים,
וראיה לאחד הצדדים.

אפשר כמובן להיעזר באבא או סבא, אך על החניך
להיות רהוט ומוכן בעת מסירת החבורה.

לשיקול המדריך - האם די בהגשה בכתב [של החניך,
לא של אביו...] או בעל פה.

החניכים שיביאו חבורה טובה ואיכותית יקבלו פרס.

תוכן עניינים

- מערך 1** | חג מתן תורתינו: מתיקות התורה ואהבתה. 5
- מערך 2** | "בן ישיבה" - מהו? 17
- מערך 3** | אושר חייו של בן ישיבה 33
- מערך 4** | גאוות היחידה: אשרינו שאנחנו בני תורה! 45
- מערך 5** | מורשת מפוארת - מאברהם אבינו ועד אלינו. 57
- מערך 6** | מלחמת מוחות: מושגים ישיבתיים - מי יודע? 69
- מערך 7** | מעלת החברותא 79
- מערך 8** | עולם התורה מחכה לך! 85

חג מתן תורתנו: מתיקות התורה ואהבתה

אנו עומדים כבר לקראת סיום ימי ספירת העומר. כל לב יהודי נרגש לקראת קבלת התורה, הנפש מצפה למתנה הטובה והיקרה בעולם - היא התורה הקדושה.

על תורתנו נאמר "מתוקה מדבש ונופת צופים". אבל, האם באמת כולנו מרגישים כך? איך נטעם את מתיקות התורה? איך יתכן להרגיש מתיקות בלימוד התורה, אם לפעמים זה כל כך קשה? מה אתם אומרים?

שאלה לדיון

1. האם כיון לנו ללמוד?
2. איך אפשר לחוש את מתיקות התורה?
3. מה יעשה ילד שלא הצליח להרגיש טעם בלימוד התורה?

תשובה

מי שמתגבר על הקושי הראשוני, ומשקיע מאמץ בתורה, מגלה לאחר שלב אחד - שבלימוד התורה טמון תענוג רוחני עצום, כפי שנאמר (תהלים יט, ח-ט): 'תִּנְוֹת ה' תְּמַיְמָה מְשִׁיבַת נְפֶשׁ... פְּקוּדֵי ה' יְשָׁרִים מְשַׁמְּחֵי לֵב'.

כך הדרך מרן הרב שטיינמן זצ"ל: "על ידי שמרבים בלימוד התורה עוד ועוד, זוכים למתיקות התורה. העצה להגיע למתיקות התורה, היא רק על ידי שלומדים כל הזמן עוד ועוד".

כך גם היה אומר מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל: "כשאדם לומד הרבה בהתמדה מרגיש טעם מתוק לתורה, אבל כשלומד ברשלנות, כמו דבר שהוא עליו חוב, אינו מרגיש טעם בלימוד. הדבר תלוי ברצונו של האדם, אם יש לו רצון עז ללמוד תורה מרגיש מתיקות לתורה, 'טעמו וראו כי טוב ה', 'כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזבו'. דוד המלך היה מרגיש טעם בלימודו, טעם לשבח, טעם דבש, לכן אומר לנו טעמו וראו".

וכך הוא לשון החזון איש באגרותיו (אגרת ב'): "ועיקר הזה דורש עמל ולמלחמה הפנימית נגד העצלות, בשינון כמה פעמים - אף בלי חידוש, לדקדק בדברים שאין השכל הנהנה מהם בתחילתן, ואדרבה - מכבידים עליו, אבל עמל זה הוא עמל התורה אשר כל סגולת הלימוד תורה נאמר על עמלה, ואמנם אחר העמל, נפתח שער אורה חדש, אשר השכל מתענג עד אין קץ".

כי יש מתיקות פשוטה וברורה, כמו מתיקות הדבש או הסוכה. לא צריך להתרגל אליה, כל תינוק מרגיש אותה ונהנה ממנה. אבל יש מתיקות עמוקה, מענגת יותר, פנימית יותר, שרק אחרי שהמוח והנפש מתרגלים אליה, האדם מתחיל ליהנות ממנה ולשאוב ממנה סיפוק עצום והנאה אדירה. כך היא מתיקות התורה, שרק לאחר ההשקעה והעמל, מתגלה המתיקות והיופי.

על הפסוק 'וְשִׂמְחַת בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ הַשֵּׁם' (דברים כו, יא), כתב ה"אור החיים"

הקדוש: "ושמחת בכל הטוב, ואין טוב אלא תורה, שנאמר 'כי לקח טוב נתתי לכם', ואם היו בני האדם יודעים ומרגישים במתיקות ובעריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא ייחשב בעיניהם מלוא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם".

אכירים את השיר הפלא על האיילים האלו?
בואו נשיר, ונתחבר למסר הפנימי - אין מתיקות כתורה...

החזרת לי אבידתי!

מצינו בדברי חז"ל תיאורים מופלאים, על אהבת התורה של התנאים והאמוראים. במסכת מנחות (יח, א), מסופר על יוסף הבבלי שבא לברר את ספקותיו בלימוד אצל רבי אלעזר בן שמוע, ושאלו: "רבי, השוחט את הזבח (וחושב) להניח מדמו למחה, מהו?" רבי אלעזר בן שמוע השיב לו "כשר". חזר יוסף הבבלי ושאלו שוב ושוב, ערבית שחרית וצהרים, ורבי אלעזר השיב כל העת "כשר".

בעת המנחה, חזר יוסף הבבלי פעם נוספת על שאלתו, או אז השיב לו רבי אלעזר בן ערך: "כשר, אלא שר' אליעזר פוסל". מתארת הגמרא כי "צהבו פניו של יוסף הבבלי" מרוב שמחה, והסביר את שמחתו: "רבי יהודה 'פסול' שנה לי, וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לי חבה, ולא מצאתי. עכשיו ששנית לי 'פסול', החזרת לי אבידתי!"

ממשיכה הגמרא לתאר: "זלגו עיניו של רבי אלעזר בן שמוע דמעות (לנוכח אהבת ושמחת התורה של תלמידו יוסף), אמר: 'אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה תביבין עליכם ביותר', קרא עליו המקרא הזה: 'מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי'".

זהו תיאור מופלא, על יוסף הבבלי שאינו מוצא לעצמו מקום כאשר אבד ממנו דבר הלכה, וכאשר מוצא את 'אבדתו', שמחתו גדולה עד שפניו משתנים. הרי לנו המחשה, לחביבות עצומה ורגש עז של יהודי לתורה. זוהי דרגה נעלה של אהבת תורה, אליה ניתן להגיע.

סיפור | איך מרגישים פחד?

לפני כ - 200 שנה, שלט בצרפת הקיסר נפוליאון. שמו הלך לפניו כמצביא עז נפש, הכובש מדינות רבות תחת שלטונו.

והנה - באחד ממסעיו, הגיע עם חייליו לעיר גדולה. כשניסה להיכנס לתוכה, נתקל בחומה בצורה, אשר שימשה כמגן על אנשי העיר.

מה עשה נפוליאון? פיזר את חייליו לאורך כל סביב החומה, והקיף את העיר במצור. אין אספקת מזון, אין הכנסת מים לשתייה, אין יציאה לצרכים הכרחיים. אין יוצא ואין בא - עד שירימו דגל כניעה!

חלפו ימים, שבועות, ואף חודשים, ולהפתעתו עולם כמנהגו נוהג, אנשי העיר מתקיימים בקושי רב עם מעט מזון ומים שהם מצליחים להפיק ממעיינות העיר וגינותיה, ולא רואים שום סימני כניעה מצידם.

חייליו של נפוליאון היו כבר שבורים ומותשים, תנאי השטח לא היטיבו עם גופם ועם מצב רוחם, חוסר ההתקדמות הוריד את המורל פלאים...

ארגנו החיילים משלחת, ובאו אל הקיסר בטענה - שיוותה, וייסוג מהעיר - הם לא מסוגלים יותר להמשיך בתנאים כאלו!

הרהר נפוליאון, וחשב רבות מה לעשות כדי לחלץ את צבאו מהמצב אליו נקלע, ולבסוף החליט לבצע 'מבצע' נועז: הוא עצמו יתחפש לאיכר אלמוני וכנס לתוך העיר, ויאזין מהי תגובתם של מגיני החומה. אם יראה שהם נמצאים כבר על סף הייאוש, ועומדים הם להיכנע - אזי ימשיך הוא את המצור על העיר, עד לכיבושה.

אך אם הם עדיין מבוססים וחזקים בלי אותות כניעה, או אז - יקפל הוא את צבאו, ויחזור לארצו.

מפקדי הצבא ניסו להניעו מביצוע צעד גורלי זה, בטענה שבזה הוא מעמיד את חייו על כף המאזניים. שהרי אם יגלו את זהותו שהוא בעצמו הקיסר - הוא גמר בזה את חייו!

ואולם הקיסר, שהיה החלטי בדעותיו וגם אמיץ, לא שעה לדבריהם ועוד באותו לילה ניגש לבצע את תכניתו. שינה הוא את זהותו, לבושו, ופניו, לבלתי הכר, והשתחל לתוככי העיר.

וכידוע, אדם שרוצה לגלות את סודות המדינה, הולך הוא לבית המרוח מקום שמתגודדים שם החיילים, ומאזין לדבריהם, אולי במקום שנכנס יין - שם ייצא סוד.

וכך באמת עשה. נכנס לבית המרוח, הזמין כוס שתיה, התיישב ליד חבורת חיילים, והטה אוזנו כאפרכסת - לשמוע את שיחתם.

והנה, גילה הוא מתוך דבריהם, שבאמת העיר עומדת כבר על סף התמוטטות והחיילים עצמם תשושים ומיואשים, המצב הכלכלי גם הוא ירד פלאים מחמת המצוה, עד אשר לא ניתן כבר להשיג אפילו פת לחם. בקרוב עומדים הם בפני החלטה - להיכנע לקיסר נפוליאון, ובכך להציל את עורם.

מיודענו נפוליאון שמח מאוד לשמע בשורות אלו, ובדמינו כבר ראה את העיר כבושה בידו, מיד מיהר הוא לשלם למוכר, ולצאת אל מחנהו.

ואולם להפתעתו - - - שוד ושבר!!! בעודו עומד בתוך בית המרוח, חייל אחד מהעיר זיהה את מראהו, והתחיל לצעוק לחבריו "חבר'ה, בחיי ראשי! הנה הקיסר נפוליאון!" חבריו בתחילה לא האמינו לו, וחשבו כי רוצה הוא להתבדח איתם. ואולם משראו את רצינות פניו, התחיל החשד מכרסם גם בליבם...

נפוליאון הרגיש שהאדמה בוערת תחתיו, וכדי להציל את חייו - לקח את רגליו ועזב במהירות את המקום.

עובדה זו - הגבירה יותר את החשד בלב החיילים, והם התחילו במרדף אחריו, הקיסר החל לרוץ לתוך השוק, ותר בעיניו אחר מקום מחבוא. והנה לפתע רואות עיניו חנות סנדלריה, והסנדלר עומד על עבודתו.

"חושה מהרה", קרא נפוליאון לסנדלר, "הצילני מפני הרודפים אחריי הורגני, ואשלם לך את שכרך בכפל כפליים!"

הסנדלר תפס מיד את אשר עליו לעשות, והכניס את האיכר המוזר פנימה. הוא הרים ערימת מזרנים שעמדה בפנית החדר, ונפוליאון נכנס להתחבא תחתיהם. הסנדלר מיהר להתיישב חזרה למלאכתו - כאילו לא אירע דבר.

החיילים שדלקו אחר הקיסר, הצליחו לראות לאיזה סמטה הוא פנה, וביחד עם כוחות תגבורת שהוזעקו - נכנסו לערוך חיפושים במבואות הסמטה.

בקול תקיף פנו החיילים לסנדלר, ושאלו האם ראה אדם זר שנמלט לשטח זה? ומשהשיב הלה בשלילה, נתן המפקד פקודה להיכנס בפנים, ולערוך חיפוש מדוקדק - בכל חור וסדק אחר הנמלט!

נכנסו החיילים לביצוע הפקודה, חיפשו והפכו את כל תכולת הבית ואולם העלו חרס בידם. אך לרגע שמו לב, שבפנית החדר יש גם ערימת מזרונים. ניגש המפקד והחל להרים את המזרונים בכדי לוודא שאין שם משהו חשוד

שְׂבָעָה מזרונים היו שם בערימה, והמפקד החל להרים מזרון אחר מזרון... עד שהגיע למזרון השישי... ואולם דוקא אז - התייאש מלהרים עוד, זרק את כל המזרונים בכעס גדול, ופקד על חייליו לצאת מהבית ולהמשיך בחיפושם בהמשך רחובות הסמטה. אחריהם יצא גם המפקד, כשהוא טורק אחריו את הדלת תוך קללות וגידופים...

הסנדלר חיכה עד שיירגעו הרוחות, והחיילים ייעלמו לגמרי מן האופק, וכעבור זמן מה ניגש לערמת המזרונים, הרים את כולם וראה את הקיסר שוכב שם, רועד וחיזור כסיד...

חיש הזדרז הסנדלר, והביא מים להשקות את הקיסר, להרגיעו ולהשיב לו את רוחו. משהתאושש הקיסר וחזר לאיתנו, לחש לו הסנדלר: "תשאר כאן עד חצות הלילה, ואז אוריד אותך בעזרת 'חבל' דרך החלון שבחנות, הפונה חוץ לחומת העיר, ובכך תציל את נפשך".

הקיסר הנהן בראשו, ולא היו מילים בפיו להודות לאיש מצילו.

משהגיעה שעת חצות לילה, קשר הסנדלר חבל דרך חלונו, והשחיל דרכו את הקיסר. לפני שנפרד ממנו, אמר לו הקיסר בהתרגשות "לעולם לא אשכח את החסד שעשית עמדי. יבוא יום ואשלם לך שכרך!"

כך הצליח הקיסר לברוח, ולבוא לתוך מחנהו. ובאמת בתוך ימים ספורים נכנעה העיר, חיילי הקיסר נפוליאון נכנסו, ונחלו ניצחון אדיר.

הקיסר לא שכח את איש מטיבו, ולכן נתן פקודה שיביאו את הסנדלר אל ארמונו, לפגישה אישית.

כשהגיע איש מטיבו - פנה אליו הקיסר: אתה הצלת את נפשי, עתה בקש ממני ככל אשר תאווה נפשך, עד חצי המלכות ותעש !

אך הסנדלר פנה לקיסר בבקשה משונה: "לפני שאבקש דבר מה מהוד מעלתו, שאלה אחת בנפשי לשאול: כיצד היתה ההרגשה של אדוני הקיסר, בשעה שהמפקד נכנס לחיפושים בביתי, והרים את המזרונים - שאתה היית מתחתיים, מה חשבת באותם רגעים בהם חיך עמדו לך מנגד?"

האדימו פני הקיסר מכעס, והוא הורה מיד לשומרי ראשו: "קחו מיד את החצוף הזה אל עמוד התליה!"

הסנדלר התחיל לבכות ולהתחנן על נפשו. ואולם הקיסר - לא רק שאטם אזניו

מלשמוע לתחנוניו - אלא עוד ביקש שהוא בעצמו רוצה להיות התליין, ולהדק את החבל סביב גרונו של הסנדלר...

הסנדלר המסכן נגרר בכח לביצוע גזר הדין. ומשנשלמו ההכנות הגישו לקיסר את החבל - - -

הקיסר לקח את החבל, הידק סביב גרונו... ו - - - לפתע הורה להוריד את הסנדלר מעל עמוד התלייה!

הסנדלר - כמעט כבר פרחה נשמתו, מרוב פחד היה כולו רועד, וחיוור כסיד... שערותיו כמעט הלבינו. בקושי הצליחו להביאו בחזרה אל המלך.

פנה אליו הקיסר ואמר לו: מה שהרגשת עכשיו - זה בדיוק התשובה לשאלה שלך! כך בדיוק הרגשתי אני בשעת הסכנה, וברגע ההצלה!

הסנדלר בשומעו זאת השתומם, ואמר לקיסר: מדוע הייתי צריך לעבור את כל 'המוות' הזה בכדי לקבל תשובה? וכי לא יכול היה הקיסר להסביר לי את הרגשתי במילים?

"כמה שהייתי מנסה להמחיש לך זאת" - השיב הקיסר, "עדיין לא היית מבין את הפחד הנורא שעברתי. רק כאשר הרגשתי זאת על בשרך ממש - התחלת לקבל מושג איזה פחד נורא ומזעזע תקף אותי, בשעה שהמפקד הרים מעלי את המזרונים..."

תובנה !

תשובת הקיסר היא בדיוק גם התשובה לכל המעוניינים לדעת: "איך ההרגשה של מתיקות התורה בעת שלומדים אותה?"

והתשובה היחידה לזה: כל ההסברים שבעולם - לא יועילו, אלא מי שיעבור את התענוג הרוחני "על בשרו" - רק אז יתחיל לקבל מושג באיזה 'עונג רוחני' מדובר...!

מקבץ סיפורים | אהבת התורה האדרימה של ארבע עשרה יוסף ז"ל

1.

היה זה בעת שצ'ל הרב עובדיה זצ"ל לעומקה של תורה, בחידושי הריטב"א בבבא מציעא, לפתע באו הודיעו שהגיע זמן תפילת מנחה והציבור ממתין. נענה הרב ואמר: "הביאו לי בבקשה את החליפה והמגבעת".

מיד הביאו את חליפתו וכובעו, וכשבאו להושיטם לרבינו, מצאוהו שקוע בלימודו. חזרו ואמרו לרבינו "הגיע זמן התפילה!"

או אז רבינו קם ממקומו עם הספר בידו, הושיט את ידו הימנית - ובידו השמאלית המשיך להחזיק את הריטב"א וללמוד מתוכו, ודבר זה חזר על עצמו גם כשהלבישו ידו השמאלית, אז אחז את הריטב"א בידו הימנית, והמשיך בלימודו ועיונו, ורק לאחר שגמרו להלבישו, סגר את הספר ונכנס להתפלל...

היה זה מחזה יום יומי, כיצד הרב מתקשה להתנתק ממשוש חייו - התורה הקדושה.

2.

בשנת התשל"א הגיע מרן לשיבת 'הנגב' בנתיבות, למסור שיעור לתלמידים. לאחר השיעור עלה מרן יחד עם ראש הישיבה, הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל, למעונו של הבבא סאלי זצ"ל.

הבבא סאלי חלק לרבינו כבוד מלכים, וסיפר למרן: "שנים רבות כבר חיכיתי לראות את כבודו, ולמדתי בספרך 'יביע אומר' עוד בהיותי במרוקו, אך עתה אני מבקש מכבודו, שיואיל נא בטובו להתעכב עימנו, ונקיים סעודה חשובה, ועל ידי זה אולי נזכה לקרב את הגאולה ולהביא את המשיח! כי 'בההיא שעתא דחדוותא דרבנן אתיא הגאולה' (בשעת שמחת החכמים, יכולה לבוא הגאולה, כמבואר בקבלה)".

נענה מרן והתנצל בפני הבבא סאלי, באומרו: "אני מצטער, לא אוכל להתעכב, מאחר וממתנים לשיעורי ציבור גדול בבני ברק, וגדול תלמוד תורה אפילו יותר מבניין בית המקדש!"...

.3

מרן עסק בתורה והגהה בה בכל רגע ורגע במשך ימי חייו, בבחינת 'באהבתה תשגה תמיד'.

גם בעת שהרים תינוק והניחו בזרועותיו להרגיעו, היה שר ומזמר לו להרגיעו, ואיזה שיר היה שר? שירת התורה! היה ממשיך בלימודו, כשהוא אומר את המילים של הגמרא במנגינה רכה, והתינוק נח ומתרכק על זרועותיו...

.4

בשנת תשל"ה עלה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לביתו של מרן הרב עובדיה זצ"ל, לקיים 'ביקור חולים'. הרב אלישיב התעכב בביקור, והאריך בדיבורו יותר מהרגלו. בצאתם מן הקודש, הביע חתנו הרב זילברשטיין את תמיהתו בפני חמיו: "מפני מה ראה הרב לצאת מגדרו בביקור זה, ולהרבות בדברים?"

נענה הרב אלישיב: "ראה את גודל אהבת התורה של הגאון רבי עובדיה. למה נפל למשכב? מפני שעלה על סולם בחדר הספרים כדי לעיין באחד הספרים, ומרוב שקיעותו בתורה בהיותו מעיין בספר, שכח שעודנו עומד על הסולם, וכך מיהר עם הספר ללכת לכתוב מה שנתחדש בדעתו, ואז מעד, נפל ונחבל. לכבוד תורתו של גאון כזה, שאהבת התורה ושקידתה הנדירה בוערת בעצמותו, עד שבעת לימודו אינו שם לב כלל למה שקורה עמו, ראוי שאחרוג מגדרי!"

.5

תלמיד חכם אחד, עבר צינתור בבית החולים 'הדסה עין כרם' בירושלים. וכך סיפר: "כשהתעוררתי מהצינתור, הייתי חלש מאד, שכבתי על המיטה בבית החולים באפיסת כוחות נוראית. כשנכנס הפרופסור לבקרני, הביט בי בתמיהה, ושאל: 'איפה ספר הלימוד שלך?' ענית לו שתמו כל כוחותי, וכעת איני מסוגל אפילו לחשוב בלימוד, כל שכן שלא להחזיק בידי ספר. נענה הפרופסור ואמר לי: 'לפני שנה עבר כאן צינתור מרן הרב עובדיה יוסף, הוא מבוגר ממך בעשרות שנים, כשנכנסתי אליו לבדיקה זו, מיד אחרי הצינתור, הוא אחז ספר לימוד בידו והיה שקוע בו...'"

6.

פעם אחת, לפני כחמישים שנה, נכנס מרן הרב עובדיה זצ"ל לחנות הירקות של הצדיק רבי דוד סימן טוב ע"ה. רבי דוד היה איש ספר, והחזיק את חנות הירקות היחידה בשכונת הבוכרים, עם השגחה בענייני שמיטה למהדרין. מדי חודש בחודשו, היה משגר פירות וירקות לביתו של מרן.

שם, בחנותו של הצדיק, פגש לפתע מרן את הגאון רבי יהודה ארי חיימוף זצ"ל, שהעלה בפניו שאלה הלכתית שהסתפק בה לאחרונה.

על אתר החל רבינו לפלפל עמו ולהשיב לשאלתו של רבי יהודה, כשהוא מתבל את דבריו בראיות נכוחות מהש"ס ומהפוסקים. הצדיק בעל החנות שמח מאד על הזכות שנפלה בחלקו, ומיד נעמד בפתח החנות כשהוא מונע מכל הקונים הבאים להיכנס לחנותו, ומבקש מהם לשמור על שקט, שלא יפריעו מלדון ולישא וליתן בדברי תורה בחנותו. לאחר מכן, כששב לביתו, סיפר זאת בערגה רבה לבני ביתו, והיה לו אותו היום כיום חג!

הפעלה | מקהלת מתיקות התורה

משפט פתיחה:

הכיסופין והגעגוע למתיקות התורה, מחזקים מאוד את המרץ ללמוד תורה, ומעודדים אותנו במסע אל הפסגה. היום נשיר ונכסוף מהלב לתורה ולמתיקותה.

הסבר כללי:

תחרות קבוצות - שירה במקהלה, ביצוע שירי כיסופים על מתיקות התורה.

חומרים נדרשים:

רצוי להביא רמקול עם השיר 'אם היו בני אדם מרגישים...!', והשיר 'תגיד לי מה יותר מתוק מדף גמרא...'

הסבר מפורט בשלבים:

1. שלב א' - סיפור:

כקדמה לפעילות, נספר לחניכים את הסיפור המפעים הבא:
 מספר הרב הלל פלאי, מלחין השיר המיוחד "אם היו בני אדם":
 "בתלמוד תורה מסוים ליד פתח תקווה, אין בהפסקות צלצול אלא שירים. באותו תלמוד תורה, השיר שהיה מתנגן בסוף כל הפסקה זה השיר 'אם היו בני אדם'. מכיוון שזה תלמוד תורה חסידי, אז שם השיר היה נשמע בהברה חסידית".
 באחד הימים הבחין מנחך מהת"ת בקשיש בעל חזות חילונית, העומד בשער המוסד ומסתכל פנימה.
 'אפשר לעזור לך? התעניין המנחך.

אמר הקשיש: 'תשמע, אני יצאתי לפנסיה ואני כל יום עושה הליכה ליד התלמוד תורה. כל יום אני עובר ליד תלמוד התורה בזמן הצלצול, וכשאני שומע את הניגון הזה - הוא שובר את לבי. אני תמיד מנסה להבין את המילים. אני יודע כמה שפות, אבל את המילים של הניגון הזה אני אף פעם לא מצליח להבין. באיזה שפה זה בכלל?'
 המלמד החל להסביר לו את משמעות המילים ביידיש. 'השיר מדבר על מתיקות התורה, שאם היו מבינים ומרגישים כמה התורה מתוקה וכמה היא ערבה - היו

משתגעים אחריה'.

הקשיש התפלא. 'אתה רוצה להגיד לי שאתם הדתיים כל כך אוהבים את התורה, שאתם שרים לה כזה שיר יפה?'

אומר לו המלמד החסידי: 'בוודאי', והיהודי הקשיש הולך לדרכו.

שבועיים לאחר מכן הם נפגשים בשנית, ואז הקשיש פותח את פיו ואומר: 'עד גיל 65, מעולם לא פתחתי ספר קודש. אבל אז כשפגשתי בך והסברת לי את המשמעות של השיר, אמרתי לעצמי שאם הדתיים כל כך אוהבים את התורה עד שהם מחברים עבורה שירים כאלה - אני רוצה לראות מה זה. אז בגיל 65 התחלתי ללמוד תורה. תודה על המתנה הנפלאה שהענקתם לי! אני עדיין לא משתגע ומתלהט, אבל בהחלט זוכה לטעום קצת מהצוף המתוק המיוחד הזה...' סיכם הקשיש וריגש את כל הנוכחים סביב..."

2. שלב ב' - הכנת מקהלה

1. נכריז על תחרות קבוצות - שירה במקהלה של אחד השירים הבאים [אפשר שיר אחר אם רוצים]:

- "אם היו בני האדם יודעים ומרגישים במתיקות ובעריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא ייחשב בעיניהם מלוא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם".
- "תגיד לי מה יותר מתוק מדף גמרא, מסברא טובה ברמב"ם... תגיד לי מה יותר מתוק תגיד לי מה, זה גם עולם הזה, וגם עולם הבא".

2. נחלק את הקבוצה ל-2, כל קבוצה תבחר לה מקום קצת מרוחק לחזרות על השיר שהיא בחרה. אם יש רמקול עם השיר, עדיף להתאמן וללמוד מהמקור.

3. לאחר מכן כל קבוצה עולה בנפרד לשיר בהרמוניה את השיר שבחרה.

4. הקבוצה ששרה הכי יפה, הכי מרגש, והכי מקצועי, מנצחת.

5. מי השופט? לבחור זוג חניכים, או לערוך הצבעה מקרב קבוצת חניכים צופים שאינם משתתפים בתחרות.

3. שלב ג' - שירים נוספים:

מי מכיר שירים נוספים על מתיקות התורה ואהבתה?

קבוצה שתמצא מספר רב יותר של שירים, היא המנצחת (מה אהבתי תורתך, טוב לי תורת פיק, כי הם חיינו, וכדומה).

"בן ישיבה" - מהו?

מהו "בן ישיבה"?

יהודי השואף לצמוח בן תורה, משתוקק שחיייו יהיו ספוגים במצוות התורה ובלמוד תורה, שימיו יהיו מוארים באור הגדול שטמן הקב"ה בתורתו, ובכל צומת בחייו האמונה תדריך ותלווה אותו. איך זוכים להגיע לכך - לחיי בן תורה?

לשם כך יש לנו הזדמנות חד פעמית, מתנה עצומה שמגיעה רק פעם אחת בחיים - אלו שנות הישיבה. 'ישיבה קטנה', ולאחריה 'ישיבה גדולה'. בשנים המדהימות הללו זוכה בן הישיבה לספוג אל קרבו עוד ועוד שעות לימוד, חוויה רוחנית ומזון לנשמה, וכך הוא צובר מאגרים רוחניים אדירים להמשך חייו.

בן ישיבה ממשיך כל ימיו לחיות בכוח אותן שנים בהן השקיע בישיבה, וספג אל קרבו אויר פסגות רוחני.

הבה נכיר את חיי בן הישיבה...

שאלה לדין

**במה שונה ישיבה קטנה מתלמוד תורה?
מהי צורת הלימוד בישיבה?
מה מצפים מאיתנו רבני הישיבה, בבואנו מהתלמוד תורה לישיבה?**

תשובה

לפעמים החשש מפני הבלתי נודע, מלחיץ את בוגרי התלמוד תורה, הם לא יודעים כיצד להיערך לישיבה, ונכנסים למתח... 'איך אתאים לשם?' הם חושבים.

אך לאמיתו של דבר, ישיבה קטנה זהו **המקום הטבעי** שלנו אחרי שנות לימוד בתלמוד תורה. כפי שעלינו מכיתה א' לכיתה ב', ומ-ב' ל-ג', וכך הלאה, פשוט כי כבר היינו גדולים והיינו מתאימים לרמה גבוהה יותר... כך עכשיו אנחנו מתאימים לחיי הישיבה, שהם חיים בוגרים יותר.

כאשר אנו מסיימים את שנות לימודנו בתלמוד תורה, כבר מייצנו את מה שהיה עלינו להפיק מהשנים הללו, ועכשיו אנו מוזמנים לעלות קומה, לפתוח עומק חדש בנפש ולקלוט אל תוכו את כל מה שתעניק לנו הישיבה...

כל שנות התלמוד תורה משולים לכיתה אחת ארוכה, והישיבה קטנה זה כמו כיתה גבוהה יותר, וישיבה גדולה זו כיתה גבוהה עוד יותר, ואח"כ 'כולל' - הכיתה הגבוהה ביותר.

מה שונה בישיבה, מהתלמוד תורה?

סדר היום בישיבה שונה לגמרי מסדר היום בתלמוד תורה, וההתייחסות לתלמידים היא אחרת. ההבדל המרכזי הוא:

בישיבה ההתנהגות אמורה להיות בוגרת יותר, וכל המערכת בנויה על כך שאנו כבר יכולים להוציא מעצמינו יותר. בישיבה לא תמיד אומרים לנו "אל תלך לשם ואל תתלבש כך וכך", אלא מצפים מאיתנו להבין לבד, כיוון שאנו בוגרים מספיק.

רבני הישיבה נותנים בנו אימון - הם משוכנעים שאנחנו כבר בוגרים מספיק כדי להבין את חשיבות הלימוד, התפילה וההשתתפות הנאותה בסדרי הישיבה. הם

מרגישים שאפשר כבר לדבר איתנו 'כמו גדולים' - ללמד אותנו ברמה גבוהה יותר ולצפות להשקעה ניכרת מצידנו.

בישיבה אנו נתמלא סיפוק עצמי מה'שטייגען', מהלימוד המענג, מהתפילות המרוממות וחיי הרוח הממלאים את כל סדר היום. גם כאשר לא יחמיאו לנו בפירוש, ולא יחלקו לנו ממתק או פרס - נדע לעודד את עצמינו ולהגיש "אשרי ואשרי חלקי".

מתוך סדר היום בישיבה:

נסקור בקצרה את סדר יומה של ישיבה ממוצעת: [ישנם שינויים בין הישיבות, אבל הרוב זהה]

בישיבה אין לימודי חול [דקדוק, חשבון וכדו'], רק לימודי קודש: גמרא בעיון, גמרא בבקאות, הלכה ופרשת שבוע.

סדר היום מתחיל בשבע וחצי בבוקר עם **תפילה** ב'בית המדרש' - המקום המרכזי של הישיבה בו לומדים ומתפללים, [ולא בתוך כיתה או בית כנסת של התלמוד תורה]. ולאחר מכן ארוחת בוקר בה אוכלים כולם ביחד ב'חדר אוכל', האוכל מוגש ממטבח הישיבה - לא סנדוויץ' מהבית.

בשעות הבוקר, מתקיים **שיעור** בו נלמד את הגמרא מפי הרב, משך השיעור הוא כשעה וחצי - שתיים. נראה לכם ארוך מדי? אל דאגה, השיעור בישיבה אינו הרצאה, אלא התלמידים מתערבים, שואלים, מתווכחים, דנים ב'ריתחא דאורייתא' ונהנים ממהלך השיעור.

שיעור זה נקרא '**עיון**', כלומר לימוד הסוגיות בגמרא עם מפרשים לעומק. רבים כותבים לעצמם את עיקרי הדברים תוך כדי מסירת השיעור, זה מועיל לריכוז, ומאפשר לחזור אחר כך על החומר הנלמד.

לאחר הפסקה קצרה, נכנסים לבית המדרש ל'**סדר עיון**', בו חוזרים על הנלמד ומלבנים את השיעור עד שמבינים היטב. הלימוד הוא עם 'חברותא', כלומר חבר שאנו בוחרים לחזור איתו על השיעור וללמוד בצוותא.

בזמן הסדר, הרבנים נוכחים בבית המדרש, ניתן להיעזר בהם להבין את הנלמד ולשאול אותם שאלות, הם יענו לנו תשובות או יפנו אותנו לספרים העוסקים בנושא. **חווית הלימוד העצמי בישיבה - היא מהנה ומרכזית ביותר! לא נהסס לפתוח ספרים, למצוא תשובות נוספות לשאלות שנשאלו, ולהציג אותן בפני החברים ובפני הרבנים.**

לאחר מכן מתפללים **מנחה** כולם יחד, ואז יש הפסקת **צהריים** בה אוכלים ארוחת

צהריים בחדר האוכל, ונחים מעט.

אחר הצהריים (בשעה 3 וחצי בערך) מתחיל 'שיעור בקיאות' מפי רב אחר. גם שיעור זה מתארך כשעה וחצי-שעתיים, לאחר מכן ישנה הפסקה קצרה ולאחריה 'סדר בקיאות' בו חוזרים על הנלמד בשיעור.

לאחר מכן ישנה הפסקה קצרה ולאחריה שיעור בהלכה, [יש ישיבות שעושים זאת בזמן אחר].

ארוחת ערב, ואז מתפללים ערבית.

לאחר תפילת ערבית ישנו 'סדר שלישי': ישנם ישיבות שזהו 'סדר הכנה' לשיעור עיון של מחר, וישנם ישיבות שזהו סדר חזרה על העיון של הבוקר.

כל שבוע יש מבחן בעיון, מבחן בבקיאות ומבחן בהלכה, ויש ישיבות העורכות גם מבחן על פרשת השבוע.

סדר היום והמבחנים אולי נראים קשים ותובעניים, ואנחנו אולי אומרים לעצמינו "איך נצליח לשרוד, זה חיים קשים מאוד!" אך האמת היא שזה ממש ממש לא כך! מתרגלים לאחר זמן קצר לסדר יום, ולאחריו פשוט נכנסים לקצב ולאווירה המיוחדת והקסומה הזו של לימוד ביחד עם 'ריתחא דאורייתא' וקושיות, חיפוש בספרי המפרשים, וסיכום הסוגיות והשיעורים.

סיפוק עצום יש לנו בשיבה עם כל קושיה בריאה שהוא שאל את הר"מ, לפעמים בחור קולע בקושייתו לקושיית רבי עקיבא אייגר גאון הגאונים שב'אחרונים', או לקושיית הרשב"א מגדולי הראשונים!

איזה סיפוק יש על כל מבחן עם ציון טוב, ועל כל סיכום טוב של הסוגיה לאחר מאמץ קשה! הסיפוק, והתענוג של "יגעת ומצאת - תאמין" הוא לאין ערוך, וקשה להסבירו למי שלא חווה אותו!

דבר אחד חשוב מאוד להבהיר:

שפט שחרן הפר"ח קנייבסקי שליט"א חוזר ואומר: "דעו לכם ילדים יקרים, לאיזה ישיבה שתלכו, אם תלמדו- תצליחו. אם לא תלמדו- לא תצליחו!"

ובמילים אחרות: לא הישיבה עיקר, אלא הלימוד. הישיבה היא כלי אשר לצדו בן תורה! אין טעם להיגרר למחשבות על טיב הישיבה אליה אנו הולכים, בכל ישיבה אפשר ללמוד, ובכל ישיבה - מי שישקיע יינה ויצליח!

הקבץ סיפורים | ארץ ישראל אטיינאן זצ"ל אל חסיבות ישיבה קטנה

א.

בי"ג חשוון תשס"ו הגיע הרב שטיינמן ליישיבת 'חזון יחזקאל' ומסר בה שיחה, וכה סיפר בשיחתו:

"בספר מעדני שמואל מרבי שמואל טרוביץ זצ"ל (על הפטרת בראשית) מביא ששמע משני עדי ראייה שהחפץ חיים היה בסוף ימיו בביקור בעיר לודז', שם הוזמן לומר דברי חיזוק בישיבה קטנה בשם 'תורת חסד'.

אמר להם החפץ חיים דבר חידוש גדול מאד: שמן השמים יורדת סיעתא דשמיא לדור כולו, וכותבים כמה תורה יהיה, זאת אומרת כמה אנשים יזכו לתורה, וממילא אם יש הרבה אנשים שרוצים ומתאמצים לזכות - כל אחד מקבל קצת, אבל אם יש רק קצת שראויים לקבל - מקבל כל אחד הרבה. עד כאן דברי החפץ חיים.

וזה חידוש גדול, כי בגשמיות אפשר להבין שיש חלוקה, אבל ברוחניות - שיהיה כזה דבר שזוכים לקבל לפי כמות מסוימת, זה חידוש, אבל ככה אומר החפץ חיים.

וממילא, טען החפץ חיים כי בדורות הקודמים שהיה צריך לחלק לכל אחד, והיה הרבה לומדי תורה, היה כל אחד מקבל רק קצת, אבל היום שלדאבוננו לא כולם לומדים תורה, רק מעט אנשים, יוצא שהקצת לומדי תורה יזכו את הכל, וכל אחד יכול לזכות הרבה מאד! ואפשר בזמנינו לזכות יותר מאשר בדורות הקודמים.

ובמציאות רואים ככה, היום בחור שלומד בהתמדה עשר שעות ביום, גודל וצומח תלמיד חכם, בעוד בדורות עברו - ארבע עשרה שעות לא נחשבו להתמדה...

וא"כ דבור שלנו, למרות שב"ה בארץ ישראל יש קצת ריבוי תורה, אבל ביחס לכל העולם זה מעט מאד, יש מדינות שאין בהם כלום תורה, ממש כלום! אומרים שיש בעולם בערך חמש עשרה מיליון יהודים, וכמה יש יהודים שומרי תורה ומצות, וכמה מהם לומדי תורה, הרי זה ממש כלום שבכלום. והרי הקב"ה שופך שפע כפי חמש עשרה מיליון יהודים, וחמש עשרה מיליון לא לומדים לדאבוננו, ונשאר רק הישיבות, ממילא יכולים לזכות להיות תלמיד חכם אפילו בעשר

שעות... ובמציאות רואים ככה, היום בחור שלומד בישיבה, אפילו שהוא לא כ"כ עילוי, יכול לומר סברות עמוקות מאד, ומכוון לדברי הרשב"א ולדברי רבי עקיבא איגה, אפילו שהם סברות עמוקות מאד!

בחור צעיר כמה הוא למד, רק נכנס לישיבה למד שנה ואפילו פחות, הוא כבר אומר סברות כאלה כמו רבי עקיבא איגה. ולכוון לדברי רעק"א זה לא פשוט, בשנים הקודמות מי שהיה יכול לכוון לדברי רעק"א היה צריך להיות גדול מאד, הרי זה רעק"א! והיום בחור צעיר שלומד קצת כבר מכוון לדברי רעק"א, למה? לפי החפץ חיים זה מובן, היות ששולחים שפע של תורה, ואין הרבה לומדים, ממילא גם בחור צעיר מקבל חלק גדול ויכול לומר סברות עמוקות.

עכ"פ אנחנו צריכים להתחזק, אמנם מצד אחד הדור שלנו מאד ירוה, מאד ירוד! אבל מצד שני יש אפשרות לזכות, ואם יושבים ולומדים יכולים לכוון לסברות כאלה של רעק"א!"

ג.

סיפר ישיש אחד, שלמד בצעירותו עם הרב שטיינמן בישיבה:

כאשר נכנס מרן בגיל צעיר לישיבה, הוא היה נראה ילד ממש - גם עקב היותו נמוך קומה. הבחורים הבוגרים כעסו, מדוע מכניסים ילדים קטנים ללמוד איתנו בישיבה? עד כדי כך, שהוא היה ממש מוחרם, לא דיברו עמו ולא קבעו עמו חברותא במשך תקופה.

אולם מרן לא נרתע ועסק בתורה בלי הפסק, אף ללא חברותא.

כשראו שזה לא הועיל, החליטו כמה בחורים בעלי קנאה וגאווה לעשות מעשה קונדס, והניחו בובה על מיטתו של מרן. הם תכננו לפגוע בו על שהוא צעיר מידי בשביל הישיבה - וכביכול תינוק שישן עם בובה.

אולם כשבמשך תקופה ארוכה נשארה הבובה על המיטה ללא שינוי, הבינו שמרן כבר בכזה גיל אינו הולך לישון על מיטתו - אלא יגע בתורה יומם ולילה. וכך, דוקא מתוך התעלול, נודעה גדולתו, וטובי הבחורים מיהרו לקבוע עמו חברותא.

הישיש שסיפר את הסיפור, נכנס בערוב ימיו למרן, הזכיר לו את המאורע, וביקש מחילה. "אני זה שהניח את הבובה על המיטה" התוודה.

ענה לו מרן, שאינו זוכר דבר כזה, והוסיף שהבטיח להוריו שישן כל לילה

לפחות שלוש וחצי שעות, ולכן כן ישן בלילות [כפי הנראה מרן לא ישן במיטתו
 רק הניח ראשו על הסטנדר לכמה שעות, כפי שנהג בהמשך חייו].
 כשהזכירו לאחר שנים לפני מרן את אשר סיפר אותו הישיש, אמר מרן שאינו
 זוכר דבר זה, רק זוכר שכשהתחיל את הישיבה קטנה למד בהתמדה גדולה
מסכת יבמות, ומהזמן ההוא זוכר את המסכת!

ד.

מרן היה אומר "חבל שלא מאריכים את הישיבה קטנה בעוד שנה-שנתיים".
 והיה מביא את המשל של מרן רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, שכשרוצים לכבוש
 מדינה שולחים 'חיל אויר' עם פצצות ומטוסים וכו', אבל בשביל לכבוש ממש
 ולשלוט שליטה מלאה - צריך לעבור בית בית באמצעות 'חיל רגלים', לכבוש
 כל מבנה ומבנה.

כך זה בישיבות! אמנם בישיבה גדולה יש מערכות, ושיעורים כלליים, זה כמו
פצצות... אבל בשביל לכבוש את התורה הקדושה צריך לעבור רש"י רש"י,
 תוספות תוספות, את זה עושים היטב בישיבה קטנה, לכן ישיבה קטנה
משולה לחיל רגלים.

תמיד היה אומר מרן: **מה שבונה את בן הישיבה, זה לדעת כל רש"י וכל תוס'.**
 והיה מוסיף: **כמה צריך לנצל את השיעורים היום יומיים בישיבה קטנה,**
ושיעורי הבקאות, כי זה כל האדם, ואח"כ כל השנים יהיה לו קנין ממה שכך
התייגע בזה בישיבה קטנה!

הפעלה | "ישיבת יחדיו"

משפט פתיחה:

כדי להבין ולחוות מהי ישיבה ומהם חיי תורה, נקים בעצמינו ישיבה!

הסבר כללי:

היום נתקרב צעד משמעותי לעולם הישיבות, ונערוך סדר יום מתומצת של ישיבה קטנה. יש לכך חשיבות מרובה - כי לחוויה יש כוח אדיר להפיג חששות. הישיבה שנקים תהיה חוויה טובה ותרגיע את הבחורים שלנו!

חומרים נדרשים:

- גמרות, סטנדרים אם יש, ספרי הלכה, וספרי מוסר.
- הכנת שיעור קצר של 5-10 דקות, עדיפות ל: חקירה, נפקא מינה, וראיה כצד מסויים [דוגמא בנספח].
- הכנת אחד החניכים מראש, שיכין שיחת מוסר קצרה של 5 דקות [דוגמא בנספח].
- אפשרות: ארוחת ערב ישיבתית [התפריט לבחירתך...]

הסבר מפורט בשלבים:

1. במשך 30 דקות נערוך סדר יום מזורז ומתומצת של נער בישיבה, החל מלימוד בחברותות, שיעור, אכילה בחדר אוכל, וכלה בשיחה מוסרית של אחד מחברי הסניף.
2. הבה נתחיל: ב-10 דקות הראשונות נשב ונלמד בחברותות קטע מעניין בגמרא [לבחירת המדריך, אפשר מה שלמדו היום בכיתה בשיעור גמרא].
3. לאחר מכן המדריך מוסר שיעור קצר. ניתן לחניכים להתנצח בלימוד...
4. לאחר מכן 'שיחת מוסר' ע"י אחד החניכים.
5. לאחר מכן ארוחת ערב ישיבתית: נסדר את השולחנות כמו בישיבה, נכין 'בר' כמו בישיבה.
6. כולם צריכים לסיים תוך זמן מסויים [למשל 10 דקות] ולסדר אחריהם ולצאת.

נספח | הצעה לשיעור ישיבתי

זהו דוגמא לשיעור עם 'חקירה', שכתובה יחסית בלשון קלה [מתוך שיעורי רבי דוד פוברסקי זצ"ל ראש ישיבת פונוביז'] חקירה יחסית מוכרת בתחילת מסכת בבא קמא.

כמובן המדריך יוכל להביא כל נושא אחר שיחפוץ בו.

תמצית החקירה היא: הדין הבסיסי של מסכת בבא קמא קובע שאדם חייב לשלם על נזק שבעל החיים (או כל חפץ ששייך לו) גרמו לאדם אחר. אבל אם שמר כראוי על בהמתו וחפציו שלא יזיקו, ובכל זאת קרה דבר מה והזיקו, הוא פטור.

החקירה היא: מה הסיבה שאדם חייב על הנזק שביצעה בהמתו, ומדוע כאשר שמר הוא פטור?

אפשרות א: כל סיבת חיוב התשלום היא כי הוא לא שמר, העובדה שהוא לא שמר כראוי אומרת שכאילו הוא הזיק בעצמו בידיים. אבל כאשר שמר, אין שום סיבה לחיובו.

אפשרות ב: עצם העובדה שממונו הזיק אחרים, מחייב אותו לשלם. הבהמה של האדם, היא כמו עוד יד של האדם, היא חלק מרשותו, והיא הזיקה מישהו אחר, וכפי שחייבה התורה אדם על מה שגופו הזיק, כך חייבה על מה שממונו הזיק. אלא שאם שמר כראוי, זו סיבה מיוחדת שבגללה פטרה אותו התורה מלשלם (שהרי הוא כמו אנוס).

נפקא מינה: כאשר יש ויכוח האם הבעלים שמר על בהמתו כראוי שלא תזיק, או לא, מי צריך להביא ראיה? לפי אפשרות א, אין סיבת חיוב אם לא יוכח שהבעלים לא שמר, לכן הניזק צריך להביא ראיה שהבעלים לא שמר. לפי אפשרות ב, החיוב הוא ישיר, אלא אם יוכח שהיתה שמירה טובה זו סיבת פטור, לכן בעל הבהמה צריך להביא ראיה שהוא שמר היטב.

בגדר חיוב ממון המזיק

אי חשיב כאילו הוּק, או דחייב את חיוב ממונו

(פ) **מתני'** הצד השוה שבהן, שדרכן להזיק, ושמירתן עליך, וכשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ. **והאחרונים** [אבן האול (ריש הלכות נזקי ממון סקי"ד) וחידושי הגר"ט והגרש"ק ז"ל] כבר חקרו ביסוד החיוב שחייב אדם לשלם בעד נזקי ממונו: **האם** חיוב התשלומין הוא מחמת פשיעתו במה שלא שמר את ממונו שלא יזיק, דהתורה חייבתו לשמור ממונו מלהזיק, וכשפשע ולא שמר, הוּ כאילו הוא בעצמו הוּק. **או** דהחיוב הוא, דהתורה חייבתו על נזקי ממונו, דאף דלא נחשב כאילו שהוא בעצמו הוּק, אפ"ה חייבתו תורה לשלם את נזקי ממונו, דכמו שחייבה אותו התורה על נזקי גופו, כמורכך חייבה אותו על נזקי ממונו. **ואו** די"ל ביותר, דלא רק שחייב על נזקי ממונו, אלא דעצם החיוב הוּ על הממון, כאילו הממון חייב, והתורה חייבה את הבעלים לשלם את חיוב הממון, מה שממונו היה צריך להיות חייב (עי' להלן סק"ה). **ובזה** תלוי נמי מה הטעם דאם שמר ולא פשע, ואעפ"כ הוּק, דפטור. **דאם** החיוב הוּ, דבמה שפשע ולא שמר, הוּ כמו שהוא בעצמו הוּק, א"כ כששמר

ולא פשע, ליכא סיבת חיוב כלל. **אבל** אם החיוב הוּ משום דהתורה חייבתו החיוב של ממונו, אס"כ צ"ל דהא דבשמר פטור, הוּ עוד גזו"כ דהשמירה הוּ פטור מחיוב זה, דאם שמרו כראוי, פטור מלשלם חיוב ממונו. **וא"ה** ואמנם הא דתנן ושמירתן עליך, י"ל דבאמת יש עליו ג"כ חיוב לשמור, ורק דמ"מ החיוב תשלומין אינו מחמת שלא שמר, אלא דאם שמר פטור, (ועי' להלן סק"ח). **ועי'** בחידושי רבי אריה לייב (סימן נ') מש"כ בגדר החיוב שמירתן. **ועי'** להלן (סק"י י"א) אי הוּ נפ"מ בנידון הג"ל בספק שמירה). **ובמשנה** לקמן (דף ט: ט:) תנן, כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקי, ופירש"י, כל שנתחייבתי לשמרו, אם הוּק, הכשרתי וזימנתי אותו הוּק, שלא שמרתיו יפה. **ודיינו** [כהצד הראשון] דעי"י שלא שמרו כראוי, הוּ כאילו הוא בעצמו הוּק. **אכן** ברש"י שם הביא לישנא אחרינא, הכשרתי את נזקי, עלי להכשיר ולתקן את נזקי, כלומר אני חייב לשלם. **ואפשר** דזהו [כהצד השני] דאינו משום דהוּ כאילו הוּ המזיק, ורק דחייב חיוב ממונו. (ועי' להלן סק"ת רנ"ט).

הוכחה מעבד ואמה דחייב את חיוב ממונו

(ג) **וי"ש** שהביאו ראייה, מהא דאיתא לקמן (דף ד.) דעבד ואמה שהזיקו, פטור הארון מלשלם, משום דשמיא יקניטנו רבו וילך וידליק גדישו של חבירו, ונמצא מחייב רבו מאה מנה בכל יום. **ולכאורה** אי נימא דסיבת החיוב הוּ מה שלא שמר ממונו, א"כ הרי מסתבר דחיוב זה הוּ עליו רק על ממונו שאין בהם דעת לשמור עצמם, ולכן חייבתו תורה לשמורם, וכשלא שמר חייב.

עבד ואמה, דהם גדולים, שיש להם דעת לשמור עצמם, מנלן דאף המה הוּ בכלל חיוב זה שחייב לשמור ממונו. **אבל** אם החיוב הוּ בשביל חיוב הוּק ממונו, דהתורה חייבתו לשלם הוּק דממונו, ניחא דחיוב זה שייך אף על הוּק עבדו ואמתו. דהוּ ממונו, ורק דאם שמר את ממונו, הוּ פטור. **וא"ה** ואמנם אפשר דגם בהם יש עליו חיוב לשמור שלא יזיקו עד כמה שיכול לשמור, [דהוּ נמי בכלל ושמירתן עליך], ורק דעכ"פ

וע"ע להלן (ס"ק רכ"ט) דבאכ"האזל כתב להוכיח להיפך, דחייב נזקין הוי משום דלא שמר, מהא דכתב הרמב"ם דהפטור בעבד ואמה דשמא יקניטנו, הוי משום דאין יכול לשומרן, וע"ש מש"כ בזה).

אם החיוב היה מחמת שלא שמר, לא היה מסתבר לחייבו, כיון שיכולים לשמור עצמם, ומסתבר יותר דסיבת החיוב הוי משום דממונו הויק, והוא חייב את חיובם.

ה"ה

הוכחה מהא דהיה חייב גם כפל על גניבת עבדו

ולכאורה אי נימא דכל החיוב תשלומין על נזקי ממונו הוי מחמת שפשע ולא שמר על ממונו, מה היה שייך לחייבו כפל עבור זה, הא חיוב כפל הוי רק על מעשה גניבה, ונהי דהעבד עשה מעשה גניבה, מ"מ מצד האדון הא הוי רק פשיעה שלא שמרו, והוי רק דין מזיק, ולא גנב, ומהיכי תיתי יתחייב האדון כפל. **וע"כ** מוכרח דגדר החיוב הוא, דהתורה חייבתו לשלם את החיוב של ממונו. **ולכ"ן** ה"ה בכפל נמי היה שייך כן, דכיון דממונו נתחייב כפל [דמעשה הגניבה של העבד הוי מעשה המחייב כפל], צריך שיהא האדון חייב את החיוב כפל של עבדו, ורק דפטור משום שמא יכעיסנו רבו וכו' (וע"ע ס"ק הבא).

ג) **וכן** לכאורה מוכח נמי ברמב"ם (בפ"א מהל' גניבה ה"ט) שכתב, העבד שגנב פטור מן הכפל, ובעליו פטורין, שאין אדם חייב על נזקי עבדיו אע"פ שהן ממונו, מפני שיש בהם דעת, ואינו יכול לשומרן, שאם יכעיסנו רבו, ילך וידליק גדיש באלף דינר וכו' ע"ש. **ומבואר** דהיה מקום לחייב את האדון כפל על גניבת עבדו, ורק דפטור מטעם הנ"ל. **ובאמת** יש שאלה אם טעם זה הוי רק מדרבנן או מדאורייתא], (דבגמ' משמע דהוי רק מדרבנן, אכן ברמב"ם הנ"ל משמע דהוי מדאורייתא, [עיי'ן אבהא"ז פ"א מנז"מ ה"א סקט"ו] וע"ע לקמן ס"ק רכ"ט).

נספח | שיחה מוסרית של אחד החניכים:

הסיפור כתוב באריכות עם הרבה 'פאנצ'ים' יפים לשיחת מוסר' כמו של המשגיחים בשיבות... אבל אפשר לקצר אותו מאוד, לפי המקום והצורך.

הסיפור קשה לחניך לקריאה מפאת אורכו, קרא אותו בעצמך וספר אותו לחניך, כחובן בצורה ציורית ועם הפאנצ'ים כמו של המשגיחים...

מבוסס על סיפור חייו של הגאון הגדול רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל, כפי שנוהג לספר הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי ראש ישיבת "עטרת ישראל", במשל ציורי מה היה קורה אילו רבי יצחק אלחנן היה נכנע ועוזב את הלימוד...

סיפור | סיפור חייו של רבי יצחק אלחנן ספקטור

בעיירה אחת חיו שני אנשים ישרי דרך, שעדיין לא זכו לילדים. עומדת האישה בפניה אחת של הבית, עומד האיש בפניה השניה, ואומרים: "רבש"ע! תן לנו ولد ואנחנו נקדיש אותו לשמים. כשמואל בשעתו נקדיש אותו אליך, ריבונו של עולם". הולכים לגדול פלוני, לתלמיד חכם שיתפלל, הולכים לשיבות הפזרות מסביב ומבקשים מהם שיתפללו.

והנה, לאחר שנה, הגיע הרגע. הפעייה של התינוק נשמעת. "מזל טוב!" "מזל טוב". השמחה רבה. קובעים את יום הברית לאחר שמונה ימים, כל העיירה משתתפת בברית. נותנים לרב את הסנדקאות, נותנים לדיין את קריאת הברכות. האבא בעצמו עומד ואוחז את התינוק והדיין אומר את הברכות. "אלוקינו ואלוקי אבותינו, קיים את הילד הזה לאביו ולאימו, ויקרא שמו בישראל: "יצחק אלחנן"!"

יצחק אלחנן מגיע לגיל שלוש. האבא עוטף את 'יצחק אלחנן' הקטן בטלית שלו, מוליך אותו אל המלמד דרדקי, והאמא משתרכת אחריו ובידה שקית עם סוכריות. "יצחק אלחנן", אומר המלמד, "עלה בבקשה על הכסא, ומן הכסא עלה על השולחן, ותגיד ביחד איתי את 'האותיות הקדושות' של הרבנו של עולם. תגיד ביחד איתי קמץ אל"ף: אָ!"

קצת מתקשה הקטן, אבל בכל זאת יוצאות המילים מפיו, והאמא זורקת את הסוכריות ואומרת לו, "יצחק אלחנן שים לב! כשיודעים להגיד קמץ אל"ף אָ. באים מלאכים וזורקים סוכריות מן השמיים".

הרב שם את הידיים על ראשו של יצחק אלחנן, ואומר לו "יצחק אלחנן, תגדל ותהיה גדול בישראל. תאמר אמנו!" "אמנו!" פועה הילד הקטן, והאבא והאמא תוך כדי בכי, צועקים ומחזרים אחריו: "אמנו" עם כל הלב.

יצחק אלחנן בן 4, יצחק אלחנן בן חמש. יצחק אלחנן הולך לחיידה, יצחק אלחנן לומד. ההורים מבחינים פה ושם, שהראש איננו כל כך מבריק. ישנם איזה קשיים. יצחק אלחנן עולה לכיתה עוד יותר גבוהה. הקשיים מתגברים קצת, אבל, בכל זאת, עושים מה שאפשר.

יצחק אלחנן כבר בן 13. מלמדים אותו את דרשת הבר מצוה. לא כל כך קל, אבל גם הבר מצוה עוברת. מכניסים אותו לשיבה קטנה, בקושי הוא גומר את שלושת השנים של השיבה קטנה. יצחק אלחנן צריך להיכנס לשיבה גדולה, האבא והאמא יודעים שצריך לתת לו עזרה מיוחדת. נותנים לו אברך, נותנים לו בחור מבוגר יותר, שילמד ויעזור לו.

ויצחק אלחנן - בעצם ילד טוב, אבל קשה לו. מנסים לעזור לו. הוא נעזר. הוא משתדל, אבל זה לא כל כך הולך. הוא בן 18, הוא בן 19. הוא כבר בן 20, ההורים רואים שזה לא הולך לו.

והנה, מתקבצים כמה "יועצים" שרוצים כביכול את "טובתם" של ההורים; "כנראה", הם אומרים להם, להורים, "הבן שלכם לא מוכשר ללמוד תורה, ניסיתם ולא הצלית, מה לעשות? עדיף שיעשה דברים אחרים, עבודת כפיים. הרי הוא לא יפסיק להיות ירא שמים, הוא לא יפסיק להיות יהודי טוב תומך תורה, הרי החינוך שלכם קבוע בקרבו. ממה אתם חוששים?"... עד שלבסוף הסכימו ההורים לעצתם של אותם קרובים "ידידים".

יצחק אלחנן יוצא לשער החיים, והנה, הפלא ופלא. ההצלחה האירה לו פנים. לא היה דבר טוב בעיירה, שידו של יצחק אלחנן לא היתה בו. אם היה איזה גמילות חסדים בעיירה, יצחק אלחנן הקים זאת! אם היה איזה 'חברה' בעיירה - "חברה ש"ס", "חברא קדישא", "חברה משניות", "חברה חיי-אדם", "חברה עין-יעקב", "חברה תהילים", הכל היה בהנהגתו ובהקמתו של יצחק אלחנן. לא היה נצרך עני שלא היה נפקד על ידי יצחק אלחנן. קא! כזה יהודי עם לב חם וטוב הוא יצא!

והנה עברו השנים, יצחק אלחנן נשא לאשה את זוגתו הצדקת ויחד המשיכו בעבודת הקודש. המשיכו בגמילות חסדים, המשיכו בצדקה, המשיכו בתמיכת התורה, המשיכו בכל דבר טוב. וכל העיירה שיבחו את טוב ליבם לשבת.

ליצחק אלחנן נולדו בנים ובנות כולם יראי שמים, כולם הולכים בדרך ה', כולם בני תורה, מהם תלמידי חכמים גדולים, לבנים נולדו נכדים וגם נינים. יצחק אלחנן בן 60, יצחק אלחנן בן 70, יצחק אלחנן בן 80.

הגיע עת כל האדם. יצחק אלחנן מונח על מיטתו, מסביבו כל בני משפחתו ומסביב כל בני משפחתו, כל בני העיירה. הרב, הדיינים, השוחט, המגיד, כולם. כולם עומדים סביב מיטתו של יצחק אלחנן והגיע הרגע: "שמע ישראל, ה' אלוהינו ה' אחד!" ויצאה נשמתו ב'אחד', יללה גדולה עלי ארץ.

נשמתו של יצחק אלחנן עולה למרום, הוא מגיע לשמים. גדודים של מלאכים מקדמים את פניו, "פתחו שערים ויבא גוי צדיק", מימין מלאכים, משמאל מלאכים, ובתווך צועד לו בצעדים מאוששים יצחק אלחנן. הוא הרי יודע כמה חסד ומצוות עשה בעולם הזה. הוא מוכן לגשת לשולחנו של מקום, מוכן לגשת למשפט בלב שקט.

הוא אמנם יודע, יצחק אלחנן, שהמשפט בשמים קשה ומדוקדק למאוד, "מי יעמוד לפניך בדיון", אבל בכל זאת הוא הרי יודע שהוא נושא איתו את המטען היקר. אוצרות אוצרות של מעשים טובים, אוצרות של מצוות, של גמילות חסד, של כל יקר וגדולה. הוא צועד בצעדי המאוששים, גוו זקוף, עיניו למטה, כמו שהוא צעד למטה עלי אדמות כאיגרת הרמב"ן "עיניך יביטו למטה ולבך למעלה", והוא הולך לעבר שולחנו של מקום. בית דין של מעלה.

והנה הוא רואה בצד שמאל דלת צרה. "מה זה שם?" שואל יצחק אלחנן. הוא פותח את הדלת חרך צר, האש מתלקחת. "אוי גהינום!" הוא בורח. מה ליצחק אלחנן עם גהינום? יצחק אלחנן ממשיך לצעוד, חיוך על שפתותיו, הוא רואה גם בצד ימין דלת. הוא ניגש אל הדלת, קשה לו קצת לפתוח, הוא כביכול מכניס רגל, מכניס אחרי הרגל גם את הראש, ומה רואות עיניו? צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, ונהנים מזיו השכינה. "הו", חושב יצחק אלחנן, "זה המקום!"

הוא פורץ פנימה, אבל הוא מרגיש שמחזיקים אותו בעורפו וסוחבים אותו החוצה. הוא נעמד בחוץ, החיוך עדיין על שפתותיו...

אבל פתאום הוא שומע כרוז, והכרוז מכריז: "יצחק אלחנן, שמאלה!"... אני שמאלה?! למקום של האש מתלקחת? איך זה יתכן, טעויות בשמים!?!...

אבל הכרוז ממשיך: "יצחק אלחנן שמאלה!"...

עוד הפעם: "שמאלה" ולא ימינה? המקום שלי לא בגן עדן? שפתותיו כבר לא

מחייכות, והוא שואל "הגידו נא לי דיינים מומחים, למה שמאלה?!"

"גש הלום!" אומרים לו. הוא ניגש. "ידענו יצחק אלחנן. ידענו את כל מעשיך הטובים, ידענו את כל חסדיך, ידענו את צידקתך, ידענו צדקותיך, ידענו הכל, אבל יצחק אלחנן, שמאלה, לגיהינום!"

והכרוז ממשיך, "רוצה אתה לדעת מדוע שמאלה, מדוע לא ימינה? יצחק אלחנן, רצחתי! מה יש לך לדברי! תתבייש!"

"אני רצחתי?? מסמיק יצחק אלחנן מבושה וכמעט פורץ בבכי, את מי לא החייתי, מה לא עשיתי כדי להחיות בן אדם! אנא! במטותא מכם, את מי רצחתי?"

"יצחק אלחנן, יודע אתה את מי רצחתי? רצחתי את גדול הדור, הגאון הגדול, רבם של כל בני הגולה, הגאון ר' יצחק אלחנן ספקטור!"

"יצחק אלחנן אתה צדיק, אתה בעל חסד, שכרך הרבה מאוד... אבל יצחק אלחנן, שמאלה! שמאלה, מפני שרצחתי. רצחתי את הפוטנציאל שלך, רצחתי את הכישרונות שלך! רצחתי את ה'בכוח' שלך, רצחתי את מה שהיית מסוגל לגדול ולהיות!"

"נכון, היה קשה לך בלימוד. אבל עם עוד קצת מאמץ, יצחק אלחנן, עוד קצת התגברות. אילו היית ממשיך, אילו היית מתגבר כארי, ואוסף את כל כוחותיך ושכלך, אכן היית הופך להיות יצחק אלחנן, הגאון הגדול בתורה, שכל הדורות כולם היו נהנים מתורתך! ומאחר שלא עמדת במשימתך ולא ענית על הציפיות - ויותר מכך, נקודת השבירה היתה ברגע שהפסקת לשאוף - יצחק אלחנן, רצחתי את "הגדלות" שלך! אין שום ברירה!"

גב כפוף, בעינים זולגות דמעות אבל מתוך הבנה וקבלת הדין, הוא חוזר והולך, אבל הפעם, שמאלה...

בצד ימין יושבים צדיקים ונהנים מזיו השכינה. מי יושב שם? מהרהר יצחק אלחנן, אלה ששאפו, אלה שהמשיכו לשאוף, אלה שלא נשברו, אלה שלא וויתרו לעצמם, שם! על יד רבי עקיבא איגה על יד ה"חזון איש", ע"י ר' חיים עוזה. על יד אב"י ורבא, על יד משה רבינו, צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, ונהנים מזיו השכינה. אבל הוא יצחק אלחנן, יצחק אלחנן של המשל, הוא יושב שם בגיהנום. הוא יקבל את שכרו, אבל בכל זאת גיהנום. הוא עשה חסד, אבל בכל זאת רצח את "גדול הדור" שבו!

וכעת ל'שיחת מוסר':

נו, תגידו אתם, לא צדקו בשמים שאמרו לו ליצחק אלחנן "רצחת"?! הנה תראו מה יצא מיצחק אלחנן! והרי יצחק אלחנן הוא לא היה בעל כישרון, לא היו לו את הכוחות המיוחדים, את הכישרונות הזוהרים, אבל הוא רצה! הוא שאף! הוא שבר את טבעיו! ונתראו מה יצא ממנו! פוסק ההלכה ועמוד ההוראה לדורי דורות!"

והנה אני פונה אליכם, ידידי היקרים - כמה אלפים ורבבות מסתובבים היום ברחובות, ואפשר ממש לקרוא על מצחם את ראשי התיבות פ"נ - פה נטמן! פה נטמן הגאון הגדול ר' יעקב, פה נטמן הצדיק הקדוש ר' אורי, פה נטמן גדול הדור ר' יורם... פה נטמן המתמיד העצום ר' יוסי... כל אחד מתהלך "מצבה חיה" למה שיכול היה להיות ואיננו... הוא בית קברות מהלך! הוא קובר עמוק בתוכו את כל הפוטנציאל העצום שבתוכו!

חבר יקר! בידיך הדבר! אל תתן לאדישות "לקבור" את הכוחות האדירים שבך! ואם לא למענה, אז למען כלל ישראל, אל "תקבור" את גדול הדור הבא...

אושר חייו של בן ישיבה

חייו של בן ישיבה, נראים שונים לגמרי מחייו של מי שלא זכה, לא רק בכך שהוא צובר זכויות אדירות לעולם הבא - אלא גם באופן יומיומי ומורגש ממש.

בן תורה שמקדש את ה' במעשיו, ומידותיו מתוקנות - חן ועדינות נסוכים על פניו, ושמחה גדולה ממלאת את כל ישותו. הוא אהוב על סובביו ואוהב אותם, מלא סיפוק ומקרין אושר, וזוכה לחיים מלאי נעם.

מלבד זאת, ניסים גלויים מלווים את חייו של בן ישיבה, מעל לדרך הטבע.

ובקיצור: שווה להיות בן ישיבה! בואו נצא לדרך, להבין איך ולמה.

ים לב במאריך זה נסקור את ההשפעה של התורה על בן ישיבה כבר בצומת הכה, בשני אופנים: א. הלמוד נהפך לאדם טוב יותר. ב. הנהגה מיוחדת של הקב"ה עם לומדי התורה.

שאלות לדיון

מי שלומד תורה רואה שינוי לטובה רק בעולם הבא, או כבר בעולם הזה? אם כן, במה?
 למה להשקיע כל כך הרבה בלימוד דינים, הלכות וסוגיות? לא עדיף להשקיע את מיטב הזמן בלימוד מוסר, אורחות חיים ודרך ההתנהגות בין בני אדם?

תשובה

שני רווחים מיוחדים אנו רואים על בני התורה כבר בעולם הזה ממש: האחד, המידות הטובות, העדינות והחן שיש ללומדי התורה. שכלם מחודד יותר, והם פקחים הרבה יותר מבני גילם שלא זכו ללמוד תורה. השני, הנהגה מיוחדת של הקב"ה עם בני התורה שיושבים ולומדים, יש להם מסלול מיוחד עד לקב"ה, והוא משפיע עליהם שפע של ברכה ושומר עליהם מכל משמר.

השפעת התורה על האדם:

תורה היא דרך חיים: התורה הקדושה אינה אוצר ידע בלבד, אלא היא דרך חיים. חכמת התורה לא נועדה רק להקנות ללומד ידיעות, מה מותר ומה אסור, אלא להפוך אותו לאדם איכותי ונעלה יותר. חכמת התורה חורטת בנפש האדם את רישומה, את צביונה ואת השפעתה. מדען, הוא אדם בעל ידיעות רבות ויכולת ניתוח והסקת מסקנות, אבל **חכמי התורה הופכים מעצם עיסוקם בתורה לאנשים בעלי אישיות נעלה, השולטים על רצונותיהם ותאוותיהם, וכל חייהם מודרכים על ידי התורה.**

הלימוד נותן לנו צורת מבט נכונה על כל חלקי החיים, זהו צורת המבט האמיתית והמתקנת ביותר - שהרי אותה הטביע יוצר העולם בתורתו.

מגדלים את לומדיהם: נאמר בפרשת האזינו (דברים לב, ב), "יערוף כמטר לקחי, תיזל כטל אמרתי, כשעירים עלי דשא", ודרשו חז"ל (ספרי דברים ש"ו) "כשעירים עלי

דשא - מה שעירים הללו יורדים על העשבים ומעלים אותם ומגדלים אותם, כך דברי תורה מעלים אותך ומגדלים אותך... וכרביבים עלי עשב - מה רביבים הללו יורדים על העשבים ומעדינים אותם ומפנקים אותם כך דברי תורה מעדינים אותך ומפנקים אותך". לימוד התורה הופך את הלומד לאדם בעל אישיות ישרה, מזוג נוח, עם מידות מתוקנות ועדינות.

לזכות את ישראל: כתוב במשנה במסכת אבות (ו, יא) "רבי חנניא בן עקשאי אומיה דצא הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". מרן הגר"א דסלר זצ"ל מבאר זאת באריכות בספרו 'מכתב מאליהו' (ח"ה עמ' 152) בשם מרן רבי ישראל סלטר זצ"ל.

וכך דבריו [בתרגום ללשון קלה]: מטרתה הראשונה של התורה הקדושה שהתורה מרגילה את האדם להיות אדם טוב יותר ובעל מידות טובות יותר. ואין חילוק באיזה דברי תורה שיהיה עסקו, תצילנו מן החטא. למשל, **אם יעסוק בעניין 'שור שנגח את הפרה' תצילנו גם מלשון הרע** וכד', הגם כי אינם שייכים זה לזה, מכל מקום עצם רוחניות התורה תשמרנו. וכל זה מוגבל רק לבן תורה: כפי שהוא כותב שם כי הדבר מותנה בלימוד תורה בעיון ועמל, עד שהתורה תמלא כל מחשבותיו וישבע ממנה עונג רוחני בלי הרף, או אז לא יהיה מקום ליצר הרע להיכנס.

ממילא מי שמתמיד בתורה יותר, כדרך תלמידי הישיבות והכוללים, העמלים על תלמודם רוב שעות היום, וזה עיקר עיסוקם - משתנה באישיותו לטובה. יצר הרע שבקרבו מוחלש, ומידותיו נהיות מתוקנות יותר וישרות יותר.

חכמה כוללת: לימוד התורה אינו 'עוד חכמה', אלא זו החכמה הגדולה ביותר שכוללת את כל החוכמות שיש בעולם, וכל הלומד את התורה הופך לאדם טוב יותר ומחכים מאוד. דבר זה ניכר מאוד אצל בני הישיבות, הלומדים היטב גמרא, ומשקיעים בכך רבות, עד שמוחם נעשה חריף וחד, הם יודעים לנתח כל נושא בצורה בהירה ולמצוא מיד את הנקודה העיקרית. הם מפרידים בין עיקר לטפל, מחברים את הפרטים לכדי תמונה אחת גדולה, ומוחם עובד במהירות.

המהר"ל מפראג בספרו נתיבות עולם (נתיב התורה פרק יא) מבאר את ההבדל בין חכמת הגויים לחכמת ישראל - התורה. שחכמת הגויים היא חיצונית, וחכמת התורה היא אלוקית וחודרת לתוך תוכו של הלומד אותה - ומשנכנסת לפנימיותו, הרי היא מתאחדת עם הלומד, והופכת לחלק בלתי נפרד ממנו.

סיפור | אפקט האבן והשלולית

מאת: קובי לוי, מתוך "העיתונאי 2"

כל אחד מכיר את אפקט האבן והשלולית.

אתה מיידה אבן למים, לכאורה פעולה קלה וחסרת משמעות. אך בפועל, מיד עם היעלמותה של האבן במצולות השלולית, נוצר מעגל קטן על פני המים, שהולך ויוצר עוד מעגל אחד ועוד אחד...

גם לאחר שנעלמה האבן לחלוטין, עדיין האפקט שלה יוצר ריגושים הרחק מעבר למקום צניחתה ועד לגדות השלולית.

עזריה צרפתי הפך לשם דבר בעירו הקטנה שבדרום ארץ ישראל. הוא הגיע לכאן לפני פחות מ-15 שנים, אך דומה היה לתושבי העיירה - אפילו לוותיקים מביניהם - שהבחורצ'יק הזה הוא אחד מוותיקי מייסדיה.

מה הוא לא עשה בעשור האחרון?

מיד עם בואו לעיירה לאחר נישואיו, קלט החתן הצעיר שיש מחסור בגן ילדים עבור ציבור בעלי התשובה ההולך ונרקם. תוך פחות מחצי שנה, לאחר שרץ כאיילה שלוחה לכל משרד עירוני וממשלתי, גישש ומישש נהלים ותקנות אצל כל פקיד אפור ורדום, נוסד גן הילדים "אפיקי הנגב", שהפך תוך שנים ספורות לרשת גנים ברחבי השכונות.

כשהורי בוגרי המכינה בגן הילדים אותנו על כוונתם להמשיך בחינוך הטהור בתלמוד תורה, נזעק שוב עזריה צרפתי אל הדגל, והתחיל במרץ רב לייסד תלמוד תורה. הוא לא בחל בשום אמצעים, וכמו עסקן ותיק ומשופשף קלט מהר מאד את עוצמת ערלות לבם של ראשי העיר ופקידיה, והתחיל לעקוף אותם בצפצוף מהיר וחורק.

באישון לילה הוא הנחית קראוון דו-כיתתי, ריהט אותו טיפ-טופ, חיברו לרשת החשמל וערך סבב טלפוני בין ההורים: "תירגעו, יש תלמוד תורה".

כשהגיעו פקחי העירייה עם הדו"חות וצווי ההריסה, שעט צרפתי הנמרץ ללשכתו של ראש העיר להבהיר לו חד משמעית: "אם לא תזרוז את הליך רישיונות הקמת הקראוון, ואם לא תקצה מיידית קרקע לבניית ת"ת, תוך שנתיים תועף כמו טיל בליסטי מלשכתך - בבחירות הקרובות, והשרביט יוענק לרעך הטוב ממך".

הנחרצות והברק בעיניים של צרפתי עשו את שלהם. ראש העיר הבין שהצעיר

הזה קרוץ מחומרים של מנהיג, ונדבק בהתלהבות שלו. הוא החל לעמוד לצידו, ולסייע למוסדות המוקמים.

עזריה צרפתי לא עצר באדום. מיד אחרי שנוסד הת"ת, הוא כבר בנה תשתית לישיבה קטנה. אחר כך יצר קשר עם משרד הרווחה והקים מוסד ייחודי לילדים פגועי מוח, שכמה מהם חיים בעיר בלי תמיכה מספקת.

זה לא הספיק לו. הקצב הבלתי נלאה שלו הריץ אותו לפגישה פורייה עם אחד מראשי ארגוני החסד הגדולים, ועזריה חנך בעירו סניף גדול ומרשים, שהעניק מאות חבילות מזון למשפחות נצרכות בעיה.

בקיצור, למה להלאות אתכם, העשור הראשון של עזריה צרפתי בעיירה הדרומית, היה מדהים בהיקף העשייה שלו.

בינתיים נולדו לו שישה זאטוטים, ורעייתו מעולם לא רטנה על עומס עבודה. היא נתנה לגיבור שלה להמשיך ולכבוש שיאים ופסגות של תורה וחסד, כי הלוואי הזמן קצר והמלאכה מרובה...

יום אחד חזר עזריה הביתה עם חולשה אדירה, מאד לא אופיינית. הוא סחב אותה יומיים שלווה, עד שהתמוטט. אמבולנס הבהיל אותו לבית החולים סורוקה בבאר-שבע. אחרי בדיקות מקיפות יצא ד"ר אנדריי פוקסמן בפנים נפולות מן המחלקה, הושיב את עזריה ורעייתו אורית מולו, ואמר את המשפט הנורא: "צר לי עזריה, אתה סובל מניוון שרירים..."

לא היה צריך להגיד יותר. עזריה קלט שחיי הופכים ברגעים אלו לקפואים, הוא לא יוכל עוד להתרוצץ ולפעול, ויזדקק לקבל עזרה על כל צעד ושעל, במקום לסייע לאחרים. עזריה קלט בכל חושיו, שקצב העשייה המופלא לו זכה, הוא מתנת שמים - עבור שנותיו הבריאות, בהן זכה למלא את העולם בנטיעות של חינוך, תמיכה וסיוע לחלשים. בחשיבה מהירה, סיכם עזריה שבמוסדות אותן הקים, לומדים כבר כ- 2,000 תלמידים בלי עין הרע!

"אורית", אמר עזריה ברגש, "אינני מתרגש מן המחלה. יש בעל בית על העולם, הוא יודע מתי התחנה האחרונה שלי. אבל בינתיים, העבודה עדיין רבה. ומה שאוכל לעשות, אעשה. הבה נאזור כוחות רעייתי, צריך להקים בית ספר לבנות על יסודי, וישיבה גדולה לבנים, ואי"ה ניסד כאן בית תמחוי מכובד לרעבים".

אמר ועשה. למרות המחלה שהחלישה אותו מדי יום, עזריה צרפתי יישם את חלומותיו אחד אחרי השני, ולמרות שנוקק לעזרה עבור כל פעולה פשוטה ויומיומית, מצא דרכים יצירתיות להמשיך ולפעול למען הציבור. במידה

מסויימת, המחלה אפילו סייעה לו - כי כאשר הגיעה לפגישה כשהוא ישוב על כסא גלגלים, ובקושי מצליח להוציא מילים מפיו - עצם הופעתו פעלה רבות על הפקידים, להוציא את תוכניותיו לדרך מיידית...

כאשר מחלתו של עזריה החריפה, והוא היה מוטל על ערש דווי, ישב לצידו רב העיר נחשון ארגמן, ליטף את ידו באהבה גלויה ושאלו: "עזריה ידיד נפשי - איש אשכולות הפועל נצורות - מעולם לא סיפרת לי, מה הניע אותך לחזור בתשובה ולקבל עול מלכות שמים?"

חיך עדין בקע משפתיו היבשות של עזריה. הוא התחיל לספר:

"ישבנו במסעדה חיפאית, כל ה'חברה הטובים'. היתה שעת צהריים. שתינו בירות, אכלנו חמוצים, דיברנו שטויות, ובקיצור - ריקנות וקלות הראש. לפתע הגיע מעבר לרחוב אברך צעיר חבוש חליפה וכובע, הוא צעד נחוש לעבר צידו השני של הרחוב, אך כשהבחין בחלון ראווה של חנות עם תמונות ממש לא צנועות, הוא הסית ראשו ימינה, עצם עיניו בחוזקה, הפשיל את כובעו אל מתחת למצחו, ושעט אל מעבר לצומת.

כל זה היה מול העיניים שלי ושל כל החבר'ה.

כולם צחקו ולגלו, אבל אני הרגשתי שחץ נתקע לי בלב. חשבתי לעצמי, איך יתכן שבחור צעיר רואה תמונות מסויימות - ומחליט שהוא פשוט לא רוצה לראות. מאיפה העוצמה הפנימית הזו - להחליט שאתה רוצה שהמוח שלך יישאר נקי ממהו מסוים, והתמונה הזו פשוט לא ראויה לשכון אצלך במוח?

בדרך כלל, כשיש משהו חריג, כל אדם דווקא מביט ומסתכל. אבל האברך הזה - הוא בעל הבית של המוח שלו!

פתאום הבנתי, שכנראה שיש לו דברים חשובים וטובים שהוא מתאוה להם. וכנראה הדברים האלו נותנים לו עוצמות בנפש, להימנע מלחטוא בעיניו.

שלושה ימים התהפכתי על משכבי, משחזר את הסצנה של האברך המסיט ראשו, מפשיל כובעו, עוצם עיניו ונמלט מן התועבה. ניסיתי להבין איך אני מגלה את התכנים הטובים שממלאים אותו מבפנים - אלו שנותנים לו כוח לשמור על עצמו.

אחר כך הרמתי טלפון לשיבת "נתיבות תשובה", שם למדתי תורה, וקיבלתי את כל התשובות. הבנתי וראיתי על עצמי, איך התורה ממלאת אותך מבפנים, ונותנת לך עוז ותעצומות לשמור על עצמך מפני דברים שליליים. ואז התחלתי במרוץ שאתה - כבוד הרב - מכיר את תוצאותיו..."

! תובנה

לימוד התורה הקדושה משפיעה על כל ישותו של בן ישיבה, ונותנת לו כוחות להתמודד מול כל הפיתויים. וזה מחולל שינוי לטובה בכל העולם.

הנהגה ושמירה עליונה מיוחדת עם בני התורה:

מעלה נוספת של לומדי התורה הקדושה שאנו עדים לה בעינינו, הוא הזכות שיש ללומדי התורה לחיות בניסים מעל הטבע.

חז"ל חושפים בפנינו נס מדהים שהיה מתקיים בקביעות בבית המקדש (יומא כא, א): "מקום ארון, אינו מן המידה!" כאשר באת למדוד את אורכו של קודש הקודשים, היית מגלה שהוא עשרים אמה. רחבו, עשר אמות. ובמרכזו של קודש הקדשים, ניצב ארון הברית, שהוא עצמו אמה וחצי על שתי אמות וחצי.

והנה זה פלא, אם תמדוד מהקיר עד הארון, ומעבר לארון עד הקיר הבא, תגלה שמדדת את כל השטח, לא החסרת אמה! לאן נעלם הארון? איך הוא לא תופס מקום? כאילו הוא לא קיים במציאות!

מה הנס הזה בא לומר לנו? מה הוא מלמד אותנו? שהמציאות של התורה בעולם, אינה מן המידה - היא מציאות על טבעית.

אותו ארון שהכיל בתוכו את לוחות הברית, שהם עיקר התורה - היה נישא במדבר בידי בני ישראל. אבל כשהגיעו בני ישראל לנהר הירדן, והוא נבקע לפניהם בדרך נס כדי שיוכלו להיכנס לארץ ישראל, הנהר חזר לזרום לפני שהארון ונושאי הספיקו לחצות. כך מתואר בספר יהושע, ובגמרא (סוטה לה, א): "וכיון שעלה האחרון שבישראל מן הירדן חזרו מים למקומן שנאמר 'יהי בעלות הכהנים נושאי ארון ברית ה' מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וישבו מי הירדן למקומם וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו'. נמצא ארון ונושאי וכהנים מצד אחד, וישראל מצד אחד, נשא ארון את נושאי וועב, שנאמר 'יהי כאשר תם כל העם לעבור ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם'".

היום ניתן לראות זאת מקרוב אצל אברכים עמלי תורה, שהקב"ה שולח להם פרנסה בדרך מופלאה, ואמר על כך ה'חזון איש' שזה הנס הכי גלוי בדורינו.

מדהים לראות את דברי ה'אור החיים' הקדוש בפרשת בשלח:

"אכן תנאי זה הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית, להיות כפופים לתורה ועמליה, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא! ולזה תמצא כמו כן בשמים ובארץ ובכוכבים ובשמש וירח שלטו עליהם הצדיקים יחידים ואין צריך לומר מרובים כאשר חקק ה' להם בעת הבריאה".

ה'בן איש חי' סיפר על כך משל נפלא:

שלמה המלך אומר בספר משלי (פרק ה פסוק יט) על התורה "אילת אהבים ויעלת חן... באהבתה תשגה תמיד". כותב על זה ה'בן איש חי':

משל לעשיר גדול שהיה בקי ומבין בכל סוגי המרגליות, ויודע שוויה של כל מרגלית. היה לו משרד קטן שאליו היו מגיעים אנשים, כדי להתייעץ עמו בעסקי המרגליות.

לעשיר זה היתה אשה חכמה, והנה יום אחד הוציאה האשה טבעת עם יהלום מאצבעה, ושאלה את בעלה: כמה היא שווה? הסתכל העשיר בטבעת ואמה, אולי חמש מאות דולר.

אמרה לו: בעל הטבעת מבקש עבורה אלף דולר. אמר לה: אין זה משתלם, החזירי את הטבעת למוכר.

היא המתינה מספר ימים, ונגשה אל בעלה, כשהפעם היתה הטבעת מונחת לה על האצבע. אמרה לו, כמה שווה טבעת זו בעיניך?

התבונן העשיר בטבעת ואמה, טבעת זו שווה אלף וחמש מאות דולר.

אמרה לו האשה, הרי זו אותה טבעת שהראיתי לך לפני מספר ימים! איך יתכן שאתה, אשר בקי כל כך בערכן של אבנים יקרות, טעית טעות כה גדולה? וכי בזמן כה קצר עלה המחיר באלף דולר?

אמר לה: זה לא נכון, אני מומחה ולא יתכן כי טעיתי טעות כה גדולה, בודאי אין זו אותה טבעת!

אמרה לו האשה: וכי אני מהתלת כך? אלא אשיב לך את התשובה: כשהראיתי לך את הטבעת לפני מספר ימים, היתה הטבעת לבד, אבל עכשיו אתה רואה את הטבעת כשהיא מונחת על האצבע שלי, והחן והחביבות שלי בעיניך האירו על המרגלית הזאת, ולכן אתה אומר שהיא שווה אלף דולר יותר מכדי שוויה.

הנמשל: כך היא התורה "אילת אהבים ויעלת חן, באהבתה תשגה תמיד", אם האדם דבוק בתורה ושוקד עליה, התורה משפיעה עליו חן מיוחד, עד שהקב"ה שמח בו ביותר, ומעניק לו שמירה מיוחדת. כמה שהנשמה שלו טהורה ואהובה תמיד, עכשיו היא זוהרת ואהובה במיוחד. לכן הקב"ה מתנהג עמו בהנהגה מיוחדת - למעלה ממה שמגיע לו באמת, ויצליח וירוויח בכל דרכיו.

אשרינו שזכינו שאבא שלנו בשמים חשב עלינו ונתן לנו מתנה כזו טובה, שמשנה אותנו לטובה, ומעניקה לנו שמירה עליונה. זכינו לכוח התורה!

מקבץ סיפורים | שאירה איחודית לעמלי התורה

.1

ישנם אנשים שמאריכים ימים

הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל, בהיותו חתן טרם חתונתו, חלה במחלת השחפת ר"ל, והיה מצבו חמור מאוד. ר' איסר זלמן הודיע לכלתו, שאם ברצונם לבטל את השידוך הוא מבין זאת, ולא יקפיד עליהם.

כששאלו הורי הכלה את הרופא: מה סיכוי החתן להחלים? השיב הרופא: "לפי מצב בריאותו הוא יוכל להוסיף ולחיות לכל היותר שנה אחת!"

משהפצירו בה קרובי משפחה שוב ושוב שתבטל את השידוך, קמה כלתו ונסעה ל"חפץ חיים" לשאול בעצתו.

השיב החפץ חיים: "ישנם אנשים בריאים, וישנם אנשים שמאריכים ימים! בת, אם נגזר מן השמים, מזדקנים יחדיו אף עם בעל חלש בגופו.

הכלה החליטה שהיא רוצה את החתן המיוחד הזה, למרות המחלה, וקיוותה שברכת התורה תגן עליו ותשמור על חייו.

ואכן, ר' איסר זלמן זצ"ל נפטר בגיל 84!

פרופסור משה רחמלביץ' אמר: אם הגאון ר' איסר זלמן מלצר חי למעלה משמונים שנה, יש לשרוף את כל ספרי הרפואה!

(מתוך 'בדרך עץ החיים' חלק א', עמ' 56).

2.

מי מחזיק את מי

סיפור נורא על "כוח התורה" מובא בספר "הדעה והדיבור" (עמ' כ"ג) להגר"ז סורוצקין זצ"ל:

הגאון ר' אליעזר גורדון זצ"ל, היה סמוך אחר חתונתו על שולחן חותנו - הגאון הצדיק ר' אברהם יצחק נויזר זצ"ל, שפרנסו וכלכלו כדי שהוא יוכל לשבת וללמוד בהתמדה.

מצבו של החותן היה בימים ההם דחוק, ולכן כשהביאו לחתנו הגאון ר' אליעזר גורדון כתב רבנות מכמה וכמה עיירות, חשבו כולם שהנה הוא ייצא לכהן ברבנות, יפרנס את משפחתו בכבוד, וחותרו יוכל היפטר מהעול הכלכלי הזה. אולם החותן רבי אברהם יצחק הפתיע את כולם, והפציר בחתנו שימשיך לשבת וללמוד בלי הפרעה, ולא יקח כרגע על עצמו משרת רבנות, כי עוד חזון למועד.

רעייתו לא הבינה מה קורה. "יש כאן הזדמנות להקל מעלינו את העול הכלכלי!" אמרה לבעלה. "למה אתה מפציר בו שיישאה, ונצטרך להחזיק אותו עוד בכספינו?!"

השיב לה ר' אברהם יצחק: "איני יודע האם אנחנו מחזיקים אותו בכספינו, או שהוא מחזיק אותנו בתורתו! הרי בכוח התורה להעשיר, לפרנס ולכלכל, להביא ברכה וישועה. מי יודע אם כל מה שיש לנו בכל זאת, אינו בזכות התורה הנלמדת כאן על ידינו?"

כך שנה החותן את הדברים גם כשהביאו לחתנו כתב רבנות מאיישישוק, שהיתה עיירה חשובה מאוד. רק כשנתפנתה משרה בעיר סלבודקה, ונכבדיה נתנו עיניהם ברבי אליעזר להושיבו על כס הרבנות, לא יכול עוד חמיו הצפינו, והוכרח לשמוע בקול אשתו, ולתת לו לצאת מביתו.

אבל אז קרה מקרה נורא!!!

"כי ביום הנועד ליציאת חתנו הגאון הצדיק מביתו, בא ר' אברם יצחק נויזר מביהמ"ד בטליתו ותפיליו תחת זרועו, וכאשר דרכו רגליו על מפתן הבית, נפל מלוא קומתו, ומת..."

אכן, ידע הצדיק על מה הוא מדבר. התורה שמרה עליו בחיים, והאריכה אותו מעבר למה שנקצב לו. התורה, היתה סם החיים...

סיפור זה סיפר נכדו של הגאון ר' אליעזר מטלז זצ"ל - הגאון רבי זלמן סורוצקין. הרי לנו, שהתורה נותנת חיים לא רק ללומדיה, אלא לכל בני המשפחה ואף לכל הסובבים את התלמיד חכם.

3.

שמירת הסדרים שהצילה

בעל תשובה שלמד בישיבת "דנוור", קולרדו בארה"ב, היה ידוע בהקפדתו היתירה על זמן הלימודים. כל בוקר היה מגיע בדיוק בשעה 9:30, בלא לאחר אף פעם.

בוקר אחד נצרך היה להיות אצל רופא שיניים, אך בהגיעו למרפאה מצא בחדר ההמתנה, שלוש נשים היושבות ומחכות לפניו בתור. כיון שהבין כי לא יוכל להגיע ללימודיו במועד הקבוע אם יצטרך לחכות עד שתורו יגיע, ניגש אליהן וביקשן לוותר לו ולהניחו להיכנס לפניהן, והן נעתרו לבקשתו.

לאחר שנכנס לרופא קרה אסון נורא. נהג שיכור חדר לתוך חדר ההמתנה וכל שלושת הנשים שישבו שם נהרגו והוא ניצל.

ולמה הוא ניצל? כי היה עליו להיות בישיבה בזמן "הקבוע" שלו!!!

(מתוך שאל אביך ויגדך ח"ב עמוד ל"ט)

הפעלה | חוויות מאישיותו של בן ישיבה

משפט פתיחה:

היכרות אמיתית באה מחווייה של הדבר. כדי להכיר אישיות של בן ישיבה עלינו לחוות אותו מקרוב. בהצגה לפחות...

הסבר כללי:

תחרות הצגת סצנות מחייו של בן ישיבה, בהקשר של מידות טובות.

חומרים נדרשים:

שני כרכי גמרא, עדיף מאותה מסכת ובאותו גודל.

הסבר מפורט בשלבים:

נתחלק לזוגות, כל זוג יציג סצנה שיבחר מעולמם של בני ישיבה, על מידותיהם הטובות, מתוך רשימה.

אם יש מריבה על סצנה מסוימת אפשר לערוך 'זוג או פרד' וכדומה.

רעיונות להצגה:

- ילד עוזר לחבירו למצוא מראה מקום [מפרש] מסויים.
 - ילד מביא כוס מים לחבירו שבאמצע ללמוד.
 - ילד מוריד לחבירו הנמוך ספר ממקום גבוה.
 - ילד מקשיב לדבריו של חבירו.
 - ילד מסביר בסבלנות את הגמרא לחבירו שמתקשה להבין.
 - ילד מוותר לחבירו בתור / במקום הישיבה.
- וכן הלאה...

גאוות היחידה: אשרינו שאנחנו בני תורה!

הרחוב מציע שלל פיתויים צבעוניים, פרסומים מרשימים, הבטחות גדולות, והנער הצעיר צריך לעמוד מול כל זה, להתנתק ולומר: השאיפה שלי היא לגדול בן תורה!

כדי לבסס את ההחלטה הזו, עלינו להיות גאים בגורלינו, לפתח 'גאוות יחידה' אצל לומדי התורה, שיבוזו לכל העולם הזה שהוא כאין ואפס לעומת מעלתו של בן תורה אמיתי ההולך כל חייו לאור ה'.

ניתע בלב את ההכרה הברורה: "אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו, ששמת חלקינו מיושבי בית המדרש!"

עִים לֵב

מאחרך ז'ה גאריך אל גאווות היחידה לרפיות בני תורה, מ-2 כיוונים:
א. ארעיו שזכינו לרפיות הסיירת האוכרת סאחזיקה את העולם.
ב. החשיבות והשכר של כל רעז ורעז של לימוד תורה, שהוא לאין שיאור.

גאווות היחידה - הסיירת המוכרת:

חִקָּה 1

אנחנו מבינים ש'בן תורה' זה דבר חשוב, אבל יש עוד הרבה מקצועות חשובים מאוד. למשל רופא, או מנהל עמותת חסד, ועוד הרבה מקצועות חשובים. אז למה כדאי לי להיות דוקא בן תורה?

תשובה

אוסר: לבן תורה יש חיים מאתגרים יותר, אך חייו הרבה יותר מלאים הנאה אמיתית, שמחה וסיפוק. בן תורה שמבין את הערך שלו, מתנהג כמו בן תורה עם מידות טובות, ומוותר על כל הפיתויים שמסביב, יש לו סיפוק עצום שאין לאף אחד אחר! הוא נהנה, צועד בזקיפות רוח פנימית ואומר לעצמו "אשריי שזכיתי להימנות עם הציבור המוכר ביותר בעולם!"

חייל בסיירת המוכרת: בן תורה, הוא חייל בסיירת המוכרת ביותר של העם היהודי, ושל העולם כולו!

אין עוד בן אנוש המשתווה לערכו של בן תורה! התורה הקדושה היא הדבר היקר ביותר שיש לעם היהודי, וכל מה שאנחנו יהודים - זה רק בזכות התורה. כך מסכם זאת רבי סעדיה גאון "אומתנו בני ישראל - אינה אומה, אלא בתורתה!" (האמונות והדעות מאמר שלישי פרק ז'). ומי שומר על התורה ולומד אותה כל העת? אנחנו בני התורה! איזו זכות יש לנו!

יותר מהכהונה: עלינו לדעת כי התורה חשובה אף יותר מהכהונה ומהמלכות, ואף מכהונה גדולה! לכן יש לכבד ממזר תלמיד חכם, אף נגד כהן גדול עם הארץ (יומא עב, ב).

להציל את העולם: "תורה מגנא ומצלא" (סוטה כא, א), התורה ולומדיה מגינים

ומצילים את הלומדים ואת העולם כולו משלל צרות ואסונות. אנחנו בני התורה, זוכים לקיים ולהציל את כל העולם בכל יום.

נאמר בירמיהו (לג, כה) "אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמתי". כותב הגר"ח מוולאז'ין בספרו "נפש החיים" (עמ' רכ"ז): "האמת בלי שום ספק כלל, שאם היה העולם כולו מקצה עד קצהו פנוי ח"ו אף רגע אחד ממש מעסק והתבוננות שלנו בתורה, כרגע היו נחרבים כל העולמות, עליונים ותחתונים, והיו לאפס ותוהו חס ושלום..." **כלומר, אין רגע דל בעולם שלימוד התורה פוסק, וזה מה שמציל את העולם כולו מלהיחרב! מדהים!**

ומי דואג לזה? מי עומד על המשמר שלא יהיה רגע בלי תורה בעולם? כמובן אנו בני התורה! האם לא נשמח על התפקיד החשוב שלנו להציל את העולם?

קודש קודשים: ידועים דברי הרמב"ם (הלכות שמיטה ויובל פרק י"ג הלכות י"ב-י"ג):

"ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל, ובביזתה עם אחיו? מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו, ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים הרבים, שנאמר: "יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל", לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל, ולא נוחלין, ולא זוכין לעצמן בכח גופן, **אלא הם חיל השם... ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלוקים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים."**

מתנה לדור שלנו: הדורות האחרונים לפני ביאת משיח, מלאים בקשיים רבים וניסיונות. כמה פעמים אנו נתקלים בזלזול לשומרי המצוות, ובהתייחסות מבזה ללומדי התורה. מצד שני, הקב"ה העניק לנו תנאים מיוחדים שלא היו במשך דורות, כדי שנוכח להיות קשורים בעבותות אהבה לתורתו ומצוותיו. כל המושג של "בן ישיבה", "אברך כולל", הוא מושג שהתפתח והשתכלל בדורות האחרונים ממש.

כיום, ניתנת לכל אחד מאיתנו הזדמנות פז לשקוע במשך שנים ארוכות בתורה, לבנות לעצמו אישיות מתוקנת, ולזכות לכתרה של תורה. אם בעבר היו נשלחים בני הנוער לסייע בפרנסה, או שצבא הגויים היה מגייס אותם בעל כרחם, היום כל אחד מאיתנו זוכה לאפשרות מדהימה להיות שקוע בתורה, ועל ידי זה להניף בגאון את דגל הקב"ה דוקא בתוככי הדור הזה!

הבה ניקח את ההזדמנות הזו בשתי ידיים.

אפשר להוסיף כי גם אדם בוגר [לא נצר בידי ישיבה] אשר לא לומד תורה כל הזמן יכול להיקרות 'בן תורה', בתנאי שהוא מסקיע את זמנו הפנוי בתורה, ומשתוקק ללמוד התורה ואהבתה. בכך הוא מראה כי הוא חלק מהסיירת הנבחרת, ורק אלוז'ים שונים חייבו אותו לזאת מבית האדרש.

חשל | הקרון האל נכון

משל עוצמתי מ'החפץ חיים':

היה אדם אחד עני מרוד, אשר פרנסתו היתה בדוחק רב. כאשר היה עובר מידי פעם ליד תחנת הרכבת, השתוקק מאוד לנסוע אף הוא ב'מכונה' הפלאית הזו, אך לא היה לו מספיק כסף לשם כך. באחת הפעמים, כאשר התבונן בהתפעלות ובעניינים נוצצות על נסיעתה של הרכבת, החליט בליבו כי הוא חייב לחסוך כסף לנסיעה - ויהי מה. כמה כסף עליו לחסוך? זאת לא ידע. לכן ניגש הוא אל הפקיד ושאל למחיר הכרטיס. שאל אותו הפקיד: "באיזו מחלקה ברצונך לנסוע?" אם כבר, אז עד הסוף! חשב העני, והשיב לפקיד: "במחלקה הטובה ביותר". נקב הפקיד בסכום כסף גדול, והעני יצא מן התחנה בהחלטה נחושה לחסוך את הסכום הדרוש.

כעבור זמן רב שחשך כסף מפיתו, הגיע היום המאושר בו היה בידו את מלוא הסכום. בצעד מתרונן ניגש אל הקופה, ורכש כרטיס נסיעה במחלקה הראשונה. בלב הולם חיכה לבואה של הרכבת, ואכן כאשר נעצרה לידו הרכבת בחריקת גלגלים, מיהר לגשת אל הדלתות. הוא שם לב שישנן דלתות רבות, ולא ידע באיזו עליו להיכנס. שאל את הסדרן, והלה הורה לו על הדלת הקיצונית ביותר, בסוף הרכבת.

הביט האיש כה וכה, והדבר לא מצא חן בעיניו כלל! הן כל מכריו ועוד הרבה אנשים צובאים דווקא על הדלתות האמצעיות, שמן הסתם מובילות אל הקרונות היותר טובים, ומדוע דווקא הוא יקופח וישלח לסוף הרכבת, אל קרון נידח?! הן גם הוא כמותם שילם על הכרטיס! אי לכך ניסה להבליע את עצמו בתוך ההמון, שהסדרן לא יראה, וכך הצליח להיכנס יחד עם כולם לקרון האמצעי! בתחושת ניצחון מתוקה, ישב על אחד הספסלים הצפופים, והמתין בדריכות לנסיעה.

הנסיעה התחילה, ומיודענו היה מאושר! איזה יופי, איזה פלא! והנה באמצע

הנסיעה, הוא שם לב שעובר כרטיסן ובודק כרטיסים. פיק ברכיים אחז בו - הן עכשיו יגלה הכרטיסן את ההתחמקות הנועות, וישלח אותו בבושת פנים לקרון הקיצוני ברכבת... לזאת הוא לא מוכן! בצר לו, מיהר להתחבא תחת הספסל, ואכן הכרטיסן חלף על פניו מבלי לשים לב אליו. איזה מזל! את המשך הנסיעה עשה העני כשהוא מכווץ תחת הספסל, מנסה איכשהו ליהנות גם כן...

בתום הנסיעה, ירד העני מן הרכבת, מתח את שריריו המכווצים, והנה הוא פוגש את ידידו הטוב. סיפר לו את כל הקורות אותו בנסיעה המעניינת, ושיבח את מזלו הטוב שאיפשר לו לנסוע בקרון מרכזי מבלי שיתפס. ביקש ממנו החבר להראות לו את כרטיס הנסיעה, ומה מאוד נדהם בראותו את חברו אחוז בכרטיס של המחלקה הראשונה! "השתגעת?!", הוא שאג לעברו, "היודע אתה אלו תפנוקים ותענוגים הפסדת?! איזו כורסא, אלו מאכלים, איזה שירות!"

הנמשל:

הקרון הנבחר הוא בן ישיבה! בן אנוש הנבחר ביותר בעולם כולו הוא ילד או נער שיושב ולומד תורה! אנחנו ה'סיירת מטכ"ל' של היהודים! היחידה הכי מובחרת!

אז גם אם נדרש מאיתנו מחיר גבוה, גם אם נראה לנו שאנו כביכול מוותרים על כל מיני דברים למען התורה, כדאי לדעת: **המחיר משתלם! אנו מקבלים כרטיס למחלקה**

הראשונה!

מסופר על עשיר מכובד שנכנס לבית מרן רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, ואמר לו שהוא מתיירא מעין הרע על שהוא מצליח כ"כ בעסקיו.

מרן הסתכל על העשיר, ושאל אותו, "כמה מסכתות אתם יודעים בבבלי או בירושלמי?" האיש התבייש ואמר שאינו יודע אפילו מסכת אחת.

"פרק אחד לפחות אתה כן יודע?" אך גם זה העשיר השיב בשלילה...

צחק רבי אהרן לייב ואמר לו: "מי מקנא בכם בכלל? הרי רחמנות גדולה עליכם!" ויצא הלה בבושת פנים...

תוספת למערך: השכר העצום של לומדי התורה

חידה 2

כמה שכר מקבלים על לימוד תורה? כל שורה בגמרא זו מצווה שלימה? או רק כל שעה עגולה היא מצווה?

תשובה:

בספרו 'תורת הבית' מסביר ה'חפץ חיים' כי כיוון שבדקה אחת יכול אדם לומר 200 מילים של דברי תורה, הרי שבדקה אחת של לימוד תורה הוא אומר 200 מילים, וממילא יש לו בדקה אחת 200 מצוות עשה של לימוד תורה! כאשר אדם לומד במשך שעה - הרי הרוויח בשעה זו 12,000 מצוות!!

כמה הון צובר אדם הלומד שעות רבות ביממה? הרי מנקודת מבט אמיתית של חיי נצח, הוא מליארדר אמיתי!

זמני הכפלת רווח: יש זמנים בהם ערכו של רגע עולה פלאים. החיד"א כותב שדקה של לימוד תורה בשבת מקביל ל-1,000 דקות ביום חול, ושעה מקבילה ל-1,000 שעות. שכן השבת שייכת למימד רוחני גבוה והזמן זורם ביום זה באופן אחר. כיוון שבורא עולם קידש את היום השביעי, הוא רומם אותו והבדילו מכל ימי המעשה, וכל רגע ממנו זורם במימד שונה לחלוטין המקביל לאלף רגעים ביום חול.

באופן דומה, כאשר אדם לומד תורה בדור בו מעטים עושים זאת, או בזמנים בהם אחרים לא לומדים (כגון בימי חופשה, בערבי שבתות, בלילות וכו') - הוא זוכה לשפע אור רוחני ושכר עצום כנגד כל אותם שאינם לומדים. שכר זה המוכפל במספרים אדירים מביא את הלומד לדרגת שכר בלתי נתפסת. וכפי שמובא בילקוט שמעוני: "אמר רבי שמעון בן יוחאי, אם ראית דור שנתרשלו ידיהם מן התורה, עמוד והתחזק בה, ואתה נוטל שכר כולם".

לימוד בחבורה: כאשר אדם לומד בקבוצה, כל אחד מהלומדים זוכה לשכר מוכפל בשכר כולם, כיוון שללימוד ברבים מעלה גדולה ביותר. כך כתב השדי חמד: "לימוד בחבורה, מכפיל שכרו לפי מספר הלומדים. וכמו שאמרו מצוה שעושים אותה הרבה

בני אדם בשותפות, כל אחד נוטל שכר כאילו עשאה כולה לבדו".

וכתב ה'חפץ חיים' כי "הלימוד בחבורה הוא מצוה כפולה ומכופלת, שמתקדש שם שמים על ידי לימוד ברבים. וכמו שכתבו הראשונים שלפיכך אומרים קדיש אחר לימוד בחבורה".

מתוך קושי: באופן דומה, כאשר אדם לומד מתוך צער וקושי, למשל כאשר הוא סובל מקשיים בפרנסה, בבריאות ובטרדות נוספות - הוא זוכה לשכר פי 100. כך מובא באבות דרבי נתן: "אם למדת תורה בשעת העושה, אל תשב לך בשעת העוני. אם למדת תורה בשעת שביעה, אל תשב לך בשעת רעב. אם למדת תורה בשעת הרווח, אל תשב לך בשעת הדחק. לפי שטוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה ברווח".

אוצרות של מיליונים: חישוב מהיר מורה כי הזמן של האדם טומן בחובו מיליוני מיליונים של אוצרות שכו, אשר המוח האנושי אינו מסוגל להכילם ולתארם באופן מוחשי ואמיתי.

אדם חכם מתגבר על פיתויי העולם החומרי, לא נותן למראה העיניים להעלים ממנו את האמת, וקובע מידי יום את עיקר זמנו ומרצו ללימוד תורה. אדם כזה זוכה למלא את הזמן היקר במיטב הקיים בעולם, ורוכש הוא בכך לעצמו אוצרות נצח.

אנו אומרים כל יום את המשנה בפאה (א, א) שם מובאת רשימת מצוות מיוחדות שאדם נהנה משכרם גם בעולם הזה, וגם בעולם הבא, ולבסוף אומרת המשנה כי "תלמוד תורה כנגד כולם".

קרבת אלוקים: פסגת ההנאה של נפש יהודי בעולם הזה, היא לחוש קרבת אלוקים, להתענג על האור הרוחני הנפלא של השראת השכינה בעולם. הדרך לזכות לכך, עוברת גם היא בלימוד התורה! כך מתארת הגמרא בברכות (ו, א): "מנין לשנים שיושבים ועוסקים בתורה ששכינה עמהם, שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וגו'... ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו, שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך". עוד אמרו חז"ל (חגיגה יב, ב), שהלומד תורה - חוט של חסד משוך עליו.

אשרינו שזכינו ללמוד את התורה הקדושה ולזכות לכל כך הרבה מצוות, ולהיות כלי להשראת השכינה!

סיפור | אהו סווי סל היהלום?

סיפור מהמדרש (אוצר מדרשים בהקדמה):

מעשה פלא שהיה אצל צדיק ושמו רב כהנא [כנראה אין זה רב כהנא של הגמרא], לו היה בן בשם 'סליק'.

כשהיה סליק נער בן חמש שנים, ביקש אביו ללמדו תורה, אך אמו לא רצתה שילך ללמוד בבית מדרש. לכן רב כהנא חיפש להביא לביתו מלמד תינוקות, לו ישלם שכר לימוד עבור הלימוד עם בנו סליק, בלי שהבן יצטרך לצאת מהבית.

יצא לחפש חכם מתאים, והתנה עמו שילמד עם בנו תורה בבית, עד שיהיה בן כ"ה שנה. וכך היה 'סליק' סגור בביתו ועסק בתורה עד שנת כ"ה, והמלמד קיבל את שכרו כראוי.

לאחר 25 שנה, יצא סליק מביתו לשוק עם בגדים נאים, וראה פעם ראשונה את השוק, ולא היו מעות בכיסו. תוך כדי הילוכו היה צמא למים, וראה אחד מוכר מים, בקבוק אחד במחיר קסקס (שם מטבע), והיו המים קרים עם תוספת טעם ורדים.

ביקש ממנו סליק 'תן לי כוס מים', אמר לו המוכר 'תן לי מטבע ואתן לך', אמר לו סליק 'וכי אני צריך לשלם עבור המים? והרי אבי שילם כ"כ הרבה מעות למלמד שלימדני חכמת התורה, הרי שחכמתי יקרה הרבה יותר מהמטבע שאתה מבקש, א"כ תן לי מים בחינם!'

אמר לו המוכר 'אם חֶפְמָתָ - חֶפְמָתָ לך', חכמתך אינה מועילה אלא לעצמך, אני צריך לפרנס את משפחתי, לא אתן לך מים בלי שתשלם לי מטבע קסקס. חזר סליק לביתו בפחי נפש, ובכה לאביו 'הרי לא הכנת אותי לחיים אמיתיים, כי עם כל הש"ס שלמדתי אי אפשר לקנות כוס מים אחד, נתת לי חכמה אבל צריך גם מעות!'

רב כהנא קיים בבנו 'טוב ארך אפיים מגיבור' - לא גער בו ולא כעס עליו, אלא אמר לו 'עלה נא לעליית הגג והורד משם את קופסת הכסף!'

סליק הוריד את הקופסה, ורב כהנא פתח והוציא ממנה מרגלית יקרה עד מאד, ואמר לסליק בנו: 'צא לשוק למכור את היהלום היקר, ונתחלק שוה בשוה, חציו עבורי לעת זקנה, וחציו עבורך לסחור ולקנות לחם ומים!'

הוסיף רב כהנא לבנו סליק, 'היות ולא היית בשוק מימך, הרי לא יתנו לך מחיר אמיתי למרגלית זו, לכן אני מציע לך באיזה דרך למכור אותה. צא לשוק פלוני ששם מוכרים זכוכיות הנדמים כאילו הם מרגליות, ותברר על המחיר

שלהם, ואל תמכור להם היהלום הזה, אך תדע כמה המחיר של הזכויות הפשוטות, ואח"כ תלך לשוק שמוכרים יהלומים אמיתיים, ותברר אצל עשרה סוחרים יהלומים כמה הם רוצים לשלם עבור היהלום, ולא תמכרנו אלא לסוחר העשירי בלבד'.

וכך עשה סליק, בתחילה בירר בשוק הזכויות כמה המחיר של זכויות בגודל הזה, ואמרו לו כך וכך סלעים, ואח"כ הלך לשוק היהלומנים האמיתיים, ובירר אצל סוחר אחד, ואמר לו סכום די גבוה, הלך מסוחר לסוחר עד שהסוחר העשירי שילם עבורו עשרים וחמש אלף דינרי כסף, עד שהוצרכו לפרוט אותם לדינרי זהב ולשכור חמורים לקחת המעות לביתו.

כשחזר לביתו אמר רב כהנא לבנו סליק, 'לא שלחתי אותך למכור היהלום סתם בשביל מסחר ורווח, אלא רציתי ללמד אותך דרכי חיים, כמו שראית שאין הרבה אנשים בשוק שהבינו בגודל ערך יקר היהלום שבידך, רוב האנשים ואף הסוחרים אין יודעים להעריך ולשער באמת את היהלום הזה, רק הסוחר האחרון ידע לשער ולהעריך את היהלום הזה כערכו האמיתי'.

זה מה שרציתי ללמד אותך, הנה למדת תורה כ"ה שנים, דע לך שקנין החכמה אינו נחשב כלל לרוב אנשי השוק, אם תסתכל על חשיבות התורה בשוק של אנשים שאין להם השגה בחכמת התורה, לא שם תיווכח כמה יקרה החכמה, כי אין להם השגה רק למכור מי ורדים עבור פרוטה קטנה, אנשים כאלה לא ילמדו אותך כמה ערך החכמה. כשם שצריך להיות 'מבין' בערך המרגליות, גם צריך להיות 'מבין' בחכמת התורה. לא בשוק תיווכח כמה יקרה חוכמתך, רק בבית המדרש של תלמידי חכמים אמיתיים.

המדרש מספר שאח"כ הלך סליק לבית המדרש, ושם העריכו כראוי את חכמת התורה שזכה להגות בה, ונתכהן לראש ישיבה.

! תובנה

גם אנחנו לא תמיד מעריכים את שווי היהלום שנמצא אצלנו, ואת ערכינו האמיתי על שאנו לומדים תורה! לפעמים אנו נתקלים בלעג לחובשי הספסלים בבית המדרש, ולילדי החמד שלומדים תורה, אמירה כמו "אתם לא יודעים איזה משחקים אתם מפסידים בסמרטפון" וכדומה, אבל האמת היא הפוכה: מי שלא זכה לחכמת התורה, אינו יודע אלו אוצרות יש בה, ואיזה הפסד יש לו שאינו הוגה בה!

אשרינו שזכינו!

הפעלה | "גאים להיות בני תורה"

משפט פתיחה:

דיברנו על גאוות היחידה? הבה ניקח זאת צעד קדימה ונראה כמה אנחנו גאים להיות בני תורה!

הסבר כללי:

תחרות ארצית בין הסניפים על השלט הכי יפה ובולט, במיקום הכי בולט, עם הכיתוב הכי יפה וקולע על כך ש"אנחנו גאים להיות בני תורה!"

חומרים נדרשים:

כל סניף בוחר לבד...

הסבר מפורט בשלבים:

1. נכריז על תחרות ארצית בין הסניפים, על הכנת השלט הכי יפה ובולט, ותלייתו במיקום הכי בולט, עם הכיתוב הכי יפה וקולע על כך ש"אנחנו גאים להיות בני תורה!"

2. נבחר משפט קצר וקולע, שמתאים להיות על כרזה ענקית על אחד הגשרים הסואנים בארץ, ועליו נתחיל לעבוד.

3. רעיונות למשפטים:

- "גאים להיות בני תורה יחדיוניקים!"
- "בן תורה - לוקח אחריות - שואף להצליח!"
- "התורה מתוקה מדבש"
- "הסיירת הנבחרת: בני התורה"

4. רעיונות למיקומים:

- על בית הספר/בית הכנסת שם מתכנסים.
- על גשר מרכזי.
- על שער הכניסה ליישוב.
- בצד כביש סואן.

5. הסניף שישלח את התמונה הטובה ביותר הוא המנצח. הניקוד יהיה על פי המשפט הכי קולע, המיקום הכי בולט, וההשקעה הכי גדולה. בהצלחה!
6. ניתן גם לערוך תחרות בתוך הסניף, בין החניכים, על המשפט המתאים ביותר, ועל העיצוב היפה ביותר. יש להחליט מראש מי שופט בין ההצעות, ומה הפרס.

מערך
5
חידוון

מורשת מפוארת מאברהם אבינו ועד אלינו

כשאנו מדברים על עולם התורה והישיבות, מן הראוי שנסקור את ההיסטוריה שלו - איך הכל התחיל.

כשנער עומד על מפתן ישיבה, כדאי שיידע שהוא מצטרף למורשת מפוארת, הקיימת כבר אלפי שנים.

ישיבה זה לא עוד 'מוסד' כמו בית ספר ותיכון, ישיבה היא בית חינוך לחיי תורה ויראת שמים לכל החיים, בית שנועד גם לבדל אותנו מרוחות הרחוב הקורצות לנו. הישיבה, היא הערובה להמשך העברת השושלת היהודית מדור לדור.

- במערך זה נסקור בקצרה את היסטוריית הישיבות ב-4 שלבים:
- א. מימות שם ועבר ועד לימי הפארא והראשונים.
 - ב. מיסוד ישיבת וולאז'ין והקמת תנועות המוסר.
 - ג. צורת הישיבות כיום בארץ ישראל, ובחול'ל.
 - ד. נרחיב מעט על מטרת הישיבות, ולמה צריך ישיבה בכלל ולא מספיק לעמוד לבד בבית כנסת?

חידה 1

מתי נפתחה הישיבה הראשונה בהיסטוריה?
והאם תמיד הישיבות היו פתוחות לכולם, כמו היום?

תשובה

הישיבה הראשונה בעולם היתה "ישיבת שם ועבר".
 היכן היא התקיימה? בבאר שבע (מהרש"א מגילה יז, א).
 מי היו רבניה? שם בנו של נח, ועבר נינו.
 מי היו תלמידיה? תלמידי הישיבה היו אבות האומה - הלא הם אברהם, יצחק ויעקב,
 כל אחד בתקופתו.
 אברהם אבינו הלך ללמוד בישיבת שם ועבר ככתוב בזוהר ('זוהר חדש' פרשת נח דף
 כט ע"ב).
 גם יצחק אבינו למד שם, אחרי העקידה יצחק לא חזר לביתו, אלא אברהם שלח אותו
 אל בית מדרשו של שם ללמוד ממנו תורה (בראשית רבה נו, יא), ושם הוא שהה
 שלוש שנים (עפ"י 'תרגום יונתן' בראשית כב יט).
 וכמובן יעקב אבינו למד שם, כאשר הוא היה בן שמונה עשרה שנה הוא נשלח ברצון
 יצחק אביו לישיבה, למשך שלושים ושתיים שנה ('סדר הדורות' האלף השלישי ד"ה
 שלח), ויעקב הלך ללמוד עוד ארבעה עשרה שנה נוספות בהיותו בן ששים ושלוש,
 לפני שהגיע לביתו של לבן הארמי (רש"י בראשית כח, ט).
 כאשר רבקה התייסרה טרם לידתה, היא הלכה לדרוש באלוקים, היכן? כמובן, אצל
 שם ועבר, שם התבשרה שתאומים בבטנה - יעקב ועשיו.
 גם במצרים, ובמדבה התקיימה ישיבה בעם ישראל, כפי שאומרת הגמרא ביומא (כח,
 ב):

"אמר רבי חמא ברבי חנינא, מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם: היו
 במצרים, ישיבה עמהם; שנאמר: "לך ואספת את זקני ישראל". היו במדבה,
 ישיבה עמהם; שנאמר: "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל". אברהם אבינו,
 זקן ויושב בישיבה היה; שנאמר: "ואברהם זקן בא בימים". יצחק אבינו, זקן
 ויושב בישיבה היה; שנאמר: "ויהי כי זקן יצחק". יעקב אבינו, זקן ויושב בישיבה

היה; שנאמר: "ועיני ישראל כבדו מזקן". אליעזר עבד אברהם, זקן ויושב בישיבה היה; שנאמר: "ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו" - אמר רבי אלעזר: שמושל בתורת רבו... "דמשק אליעזר"... שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים".

הרמב"ם בהלכות עבודה זרה (פרק א' הלכה ג') פירט לנו איך החל אברהם לעבוד את ה', ואיך הועברה התורה והאמונה בה' מדור לדור, וז"ל:

"ויקרא שם בשם ה' אל עולם" (בראשית כ"א, ל"ג), וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו, היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת, עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות והם אנשי בית אברהם, ושתל בלבם העיקר הגדול הזה. וחיבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומזהיר. ויצחק הודיע ליעקב ומינהו ללמד, וישב מלמד ומחזיק כל הנלוים אליו. **ויעקב אבינו לימד בניו כולם, והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם ולשמור מצות אברהם, וציווה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה אחר ממונה כדי שלא תשכח הלמוד. והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלוים עליהם, ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את ה'.** עד שארכו הימים לישראל במצרים וחזרו ללמוד מעשיהן ולעבוד כוכבים כמותן, חוץ משבט לוי שעמד במצוות אבות. ומעולם לא עבד שבט לוי עבודה זרה".

גם בתקופת בית המקדש ותקופת התנאים בארץ ישראל היו ישיבות בערים שונות. משם צמחו הנביאים, אנשי כנסת הגדולה והתנאים. לאחר חורבן ביהמ"ק הראשון, נותרה רק ישיבה אחת של רבן יוחנן בן זכאי, והוא ביקש מהקיסר להצילה ולהותירה ב"בנה". תלמידיו הקימו ישיבות במקומות נוספים כמו לוד והגליל.

בתקופת האמוראים והגאונים, התקיימו ישיבות ענק בארץ ישראל (בטבריה וקיסריה), ובהן חובר התלמוד הירושלמי. בבבל התקיימו ישיבות ענקיות בסורא, נהרדעא ופומבדיתא, בהן חובר התלמוד הבבלי. בתקופת ה'גאונים', התפשטו מקצת הרבנים גם למצרים ולסוריה.

בתקופת הראשונים, שגשגו הישיבות בספרד, ומהן צמחו גדולי עולם, שכולם לומדים את דבריהם עד היום בישיבות - הרי"ף, הרמב"ם, האבן עזרא, רבי שלמה אבן גבירול, ועוד. ובמקביל גם באשכנז - צרפת וגרמניה התפתחו ישיבות שמהם צמחו רש"י ותוספות ועוד ראשונים.

רצוי לקרוא את דברי המאירי בהקדמה למסכת אבות, המתאר את חיי הישיבות בדורו [דור הראשונים]:

"וראוי שתדע שעד הנה היו הישיבות גדולות ונכבדות, והתלמידים מרובים, תורתם אומנותם, וכל שכן ראשי הישיבות והנסמכים בגאונות שלא היה מדרכם למוש מתוך האהל יומם ולילה והיו יודעים כל התלמוד על פה או בקרוב לזה ודברי התורה כולה והתלמוד סדורים בפייהם כפרשת שמע. כי הישיבות היו קבועות וכל הקהילות היו מתנדבים להעמיד שם התלמידים בכבוד גדול עד שבכל הארצות היו מהם הרבה שהיו שולחים בניהם ללמוד, וכשולמדים כל צרכם לפי רצונם היה כל אחד שב אל משפחתו ואל אחוזת אבותיו, ומתוך כך מלאה הארץ דעה את ה'. מהם בתלמוד תלתא סדרי ר"ל מועד נשים נזיקין והוא היה נקרא אצלם חכם, ומהם בתלמוד ד' סדרי ר"ל בתוספות סדר קדשים והוא היה נקרא אצלם רב, ומהם בתלמוד בששה סדרי בתוספות זרעים וטהרות ואז היה ראוי שיקרא גאון, רמז לששים מסכיות שבש"ס כמנין גאו"ן. אלא שאע"פ כן לא היו קורין כן אלא אם כן נסמך מפי גאון אחר בהסכמת הישיבה. וראשי הישיבות היו אז גאונים יודעים כל התלמוד על פה וכשהיו שונים לתלמידים בישיבתם היה חץ שנון לשונם, לא היתה פגימת הפסק בדבורם בכדי שתחגור בה צפורן. וכאשר שכב האיש ההוא עם אבותיו היו בוחרים מן הראויים לגאונות הבקי שבהם והראוי להצליח במלאכה יותר מחבירו, ולפעמים ראש הישיבה בחוליו כאשר ירגיש במותו ויבין לאחריתו יאמר להביא לפניו כל התלמידים וימנה להם אחד מהם ויסמכוהו לגאון מאותה שעה. ולפעמים היו קובעים ישיבה בעיר אחת גדולה ולפעמים שתיים בשתי עיירות. והיו התלמידים חוזרים והתורה מתפזרת ומתפשטת בכל ארצות ספרד מקצה ועד קצה, ומורה כל אחד במקומו. וכאשר יארעו הספקות והמחלוקת היו שולחים לישיבות, והתשובות באות לשעתן לאלפים ולרבבות אין פרץ ואין יוצאת".

אפשר להוסיף: אולם הישיבות כיום יונק את חייתו דרך שורשים הנטושים בארץ ישראל, כהל, ספרד, צרפת ואשכנז, וארצות המזרח. התורה הלאומית אחכאי כל הכאנים וכל המקומות. גם אם לעתים נראה לנו שיש ישיבות יותר מדי מושגים על עדות מסוימות, כשנאמיק נראה שהם לומדים כל הזמן את תורתם של חכמים ממוצא אחר לעמרי, הרי אין מי שלא לומד את דברי התוספות האשכנזיים, יחד עם דברי הרשב"א הספרדי...

באותן ישיבות בזמן האבות הקדושים, התנאים, הגאונים והראשונים, עדיין לא נקבעו סדרי הישיבה כפי שאנו מכירים אותם כיום. עוד לא חילקו את השעות

ל"סדר א" ו"סדר ב", ולא חילקו את התלמידים ל"שיעור א" ו"שיעור ב".
 כל ישיבה קבעה סדרים משלה, מי לומד, איך ומתי.
 עד לפני 200 שנה...

חידה 1

מי הקים את עולם הישיבות בדורות האחרונים?
 ומתי נקבעו סדרי הישיבה כפי שהם כיום?

חידת הנוסח

גם בחוץ לארץ יש ישיבות כמו בארץ? וכוללים?

תשובה

ישיבת וולאז'ין:

בשל הגזירות והרדיפות שעברו היהודים בארצות ספרד, עולם התורה כמעט ונכחד, עד שהחל לצמוח שוב במדינות אשכנז, לשם נמלטו יהודים רבים.

במשך עשרות שנים היו ישיבות במכונת מצומצמת, והיה חוסר מודעות גדול למעלת הישיבות ומעלת לימוד התורה. רק העשירים יכלו להרשות לעצמם לשלוח את בניהם לישיבות, או תלמידים שחשקה נפשן בתורה והם ויתרו על הכל כדי ללכת לישיבה.

ישיבת וולאז'ין

עצם ההגדרה "ישיבה", לא היתה כינוי למה שאנו מכירים היום. המושג "ישיבה" היה בכל הדורות הללו כינוי לקבוצת אנשים הלומדים תורה בבית מדרש. לא משנה הגיל, מתכונת הלימוד, שעות הלימוד, כל קיבוץ של לומדים כונה "ישיבה".

עד שהקים מרן הרב חיים מוולאז'ין תלמיד הגאון מווילנא, את ישיבת וולאז'ין, ראשונת הישיבות בדור האחרון והחשובה שבהן.

מתכונת חדשה: ישיבה זו הוקמה במתכונת חדשה, ארוחות חולקו לתלמידי הישיבה, הלימוד התקיים באולם גדול ומסודר, תלמידים מגילאים שונים התקבלו ללימודים בישיבה, וזכו לשמוע שיעורים מסודרים מפי רבני הישיבה.

השינוי המרכזי אותו הנחילה ישיבת וולאז'ין לכולנו, הוא עצם ההגדרה של "תלמיד

ישיבה". כי היום ברור לנו, שלהיות בן ישיבה זה מסלול חיים מסויים, כששואלים נער "מה אתה עושה?" הוא עונה "אני תלמיד ישיבה". כלומר זו ההגדרה שלי, זה העיסוק שלי במשך כל שעות היום, עצם המהות שלי היא "תלמיד ישיבה".

זה החידוש הגדול של וולאז'ין.

תלמידי ובוגרי הישיבה הזו, הקימו ישיבות רבות אחרות, ובהן התייסדה החלוקה לישיבה 'קטנה' לצעירים וישיבה 'גדולה' לבוגרים, ולכל גיל יש שיעור [ועד] נפרד, ויש שיעורים מסודרים וסדרים מסודרים 'סדר עיון' ו'סדר בקיאות'. מתכונת זו נהוגה עד היום בישיבות ליטאיות, ספרדיות וחסידיות.

תנועת המוסר: כמה שנים לאחר מכן החלה להתפשט תנועת המוסר, אותה ייסד מרן הרב ישראל סלנט, שאומצה בידי מרבית הישיבות הליטאיות. מטרתו הייתה להחדיר את הצורך שבן ישיבה ילמד ספרי מוסר, בכדי להתחזק ולדרוש מעצמו להתקדם ולהתעלות עוד ועוד בעבודת השם. שיטה זו עיצבה את צורת התנהלות הישיבות הנהוגה כהיום, ואת 'סדר מוסר' בישיבות, ו'שיחות מוסר' ו'וועדים' שמוסרים המשגיחים.

ישיבת מיר בשנחאי

ישיבות גדולות נוספות שהוקמו באותה תקופה: ישיבת פרשבורג על ידי החתם סופר, ישיבת מיר על ידי רבי שמואל טיקטינסקי, ישיבת קלם על ידי הסבא מקלם, סלבודקא על ידי הסבא מסלבודקא, ועוד. בתקופה מאוחרת יותר הוקמה ישיבת ראדין על ידי החפץ חיים.

גולה למקום תורה: חידוש נוסף שהתחדש עם הקמת עולם הישיבות מחדש: בניגוד לחלק מהתקופות בעבר, בהן חלק מהתלמידים היו לומדים קרוב לביתם, בתקופה זו הרבה תלמידים נהגו לנסוע למקום מרוחק ומרכזי כדי ללמוד תורה, ולקיים "הוי גולה למקום תורה". מכיוון שבתקופה זו לא היו פנימיות, התלמידים היו שוכרים דירות אצל אנשים פרטיים ומתארחים לארוחות אצל אנשי העיר בתורנות קבועה הנקראת "טעג" - (ימים באידיש), וכונתה כך מכיוון שלכל בחור היו ימים קבועים לאכילה אצל אנשים קבועים.

לפני כמאה שנה הקים רבי מאיר שפירא את ישיבתו בלובלין, שם בנה פנימייה מסודרת עבור תלמידי הישיבה, והיום כבר כל הישיבות בונות פנימיה, וחוסכות מתלמידיהן את הצורך לנדוד בין בתי יהודי העיר...

מתנה לדורינו: עולם הישיבות והכוללים כיום הוא ברכה לא שגרתית, מתנה מיוחדת לדור שלנו. הקב"ה נתן לגדולי ישראל שוב את הכח להקים את עולם התורה, לאחר

שכמעט נכחד בשנות הזעם של השואה.

הדבר הראשון שעשו הנאצים הארורים ימ"ש כשהגיעו למקום מסוים ובאו להשמיד את ישראל, היה להעלות באש את בתי הכנסת, להוציא את ספרי תורה מהיכליהם ולשרוף אותם לעיני כל ברחובה של עיר. ב"ליל הבדולח" נשרפו אלף בתי כנסיות בלילה אחד! כמו כן, בכל מקום אליו הגיעו הנאצים, הם הלכו ותפסו בראשונה את גדולי ישראל והרבנים. מדוע היה כל כך חשוב לרשעים לאבד את בתי הכנסיות והרבנים?

הגרמנים הארורים הלכו ממקום למקום וחיפשו איפה יש עדיין תורה, כי הם הבינו שאם יעלה בידם לעקור חלילה את התורה, אין קיום לעם ישראל. כפי עצתו של בלעם הרשע שאמר: "מה טובו אהליך יעקב משכנותך ישראל", ובעצם ביקש לעקור את התורה ובעקבותיה את עם ישראל.

לקום מהאפר: זכינו והקב"ה האיר לנו פנים ועולם הישיבות קם ביתר שאת והתנער מאפרו, והוא פורח ומשגשג כיום אף יותר מלפני השואה, ואף הולך ומשגשג מיום ליום. כך למשל ב-5 השנים האחרונות חל גידול משמעותי מאוד בשיעורם של בחורי הישיבות והאברכים, עליה של 34%. וישנם כמעט 150,000 תלמידי ישיבות ואברכי כוללים! וכל זה רק בארץ ישראל.

מגנים על המדינה בלימוד: בימי הקמת המדינה במלחמת השחרור היישוב היהודי בארץ ישראל היה קטן ומנה אז כ-600 אלף איש, וראש המטה הארצי של "ההגנה" מר ישראל גלילי, שחרר עפ"י הוראת דוד בן גוריון את תלמידי הישיבות מחובת הגיוס, חובה שהנהגת היישוב הטילה אז ב-9 במרס על כל הנשים והגברים עד גיל 45.

בתקופה זו המצב בארץ ישראל היה קשה מאוד, ובעיקר ב-ים הנצורה בה נהרגו מאות מהפצצות הלגיון הערבי, והיה מחסור גדול במזון, מים ודלק. למרות המצב הקשה, דעת ראשי הישיבות הייתה שאין להטיל על בני הישיבות שום חובת גיוס להגנה ואח"כ לצה"ל. נימוקיהם היו שביטול תורה של בני הישיבה ע"י שירות צבאי, ולו אפילו לאימונים צבאיים בלבד אסור איסור גמור. שירות צבאי ולימוד תורה הם תרתי דסתרי. בני הישיבות תורמים את חלקם להגנת העם בלימוד תורה כל היום. כך צמח לו ופרח עולם התורה, למרות הקשיים הרבים בתקציב עולם הישיבות וחוקים שונים שניסו להצר את צעדיו.

גם בחו"ל: עולם הישיבות בחו"ל פורח גם הוא, אך רבים מבני חו"ל מגיעים ללמוד תורה בישיבות בארץ ישראל. הם מרגישים שכאן יש יותר 'שטייגען' [התעלות], ואויר הארץ מסייע להם ללמוד תורה בעיון ובשקידה.

אברכי הכוללים: בחו"ל, מעטים ממשיכים ללמוד תורה בכוללים, והרוב המוחלט פונה לעבודה ועסקים, עם קביעת עיתים לתורה.

אך בארצינו הקדושה ישנה אפשרות כלכלית להתקיים יפה גם ע"י לימוד בכולל זמן רב לאחר החתונה, ובפרט שנשות דורינו הצדקניות כבר נהגו לקחת על עצמם את עול הבית, והכל מתוך אמונה מוחשית שהקב"ה דואג גם לאברכי כולל, לחיות ברווחה.

חיקה 3

**מהי מטרת הלימוד בישיבה?
מדוע לא מספיק ללמוד עם חבר בבית כנסת?**

תשובה

למוסד הישיבות והכוללים ישנם 2 מטרות מרכזיות:

א. הישיבה היא מוסד לימודי יהודי המשריש את ערכי היהדות של התורה בכל יהודי, בית חינוך לחיי תורה, מידות טובות ויראת שמים לכל החיים. תלמיד הישיבה אוכל תורה, יושן תורה ונושם תורה. התורה אופפת את כל חיי בן הישיבה, חודרת לו לעצמות ומשנה אותו מבפנים.

ב. מטרה נוספת יש לישיבות והכוללים - להיות 'חממה' שנועדה לבדל אותנו מרוחות הרחוב הקורצות לנו.

ובקיצור: עולם הישיבות בעצם הוא הערובה להמשך העברת השושלת היהודית מדור לדור.

גם אם בוגר הישיבה יצטרך אחרי נישואיו לצאת לעבוד, עדיין יהיה 'בן תורה' לכל חייו, כיון שרכש כלים והשקפה נכונה וטהורה בימיו בישיבה, שיתנו לו כוחות גם כשיהיה מחוץ לכותלי הכולל. יסודות וכלים אלו אי אפשר לרכוש בשום מקום אחר, רק בישיבה קדושה.

נאריך מעט במטרות אלו:

תיבת נח: מטרה נוספת בהקמת הישיבות הייתה בשמירה מפני פגעי הזמן והניסיונות הקורצים לנו מהרחוב, מעין "תיבת נח" במים העכורים השוטפים את עולמינו. כך כתב מרן הרב שך זצ"ל, מי שמכונה 'אבי הישיבות בדורינו':

"כיום יש לישיבות תפקיד נוסף, מלבד הרבצת תורה ויראת שמים, באשר הן

משמשות מחסה בפני הפורענות הממתינה בכל פינה של הרחוב. אנחנו רואים מה שמתרחש בחוץ. האם [בעבר] שמעו יהודים על רציחות והריגות? היום הם מעשים בכל יום. הישיבה היום היא בבחינה של 'פיקוח נפש', הצלת נפשות! הרחוב מבהיל ומפחיד, הישיבה מגוננת על הנפש הצעירה. ברחוב פשוט צורת אדם. בכלל יש ריקנות, ובגללה אינם מרגישים טעם בחיים. רק 'אכול ושתו כי מחר נמות' (ישעיה כב, יג), וזהו המוטיב של החיים. אם אדם אינו משיג את תאוותו, הוא מוכן גם לרצוח נפש. אפילו את עצמו ואת רעהו הטוב."

שבע שנות השׁוֹבֵע: שנות הישיבה הן בבחינת "שבע שנות השובע", בהן אנו מוזמנים לאגור אוצרות רוח, תורה ואמונה מכל הבא ליד, ולהצטייד במאגרים עוצמתיים שילוו אותנו כל החיים. כל יום בישיבה, יכול להקנות לנו חוסן לשנים רבות בעתיד.

ישיבות מחוללות מהפך: באסיפת ראשי ישיבות מעדות המזרח מתלמידיו, אמר מרן הרב שך זצ"ל:

"לפני כשבעים שנה היו יהודים אחרי השואה שרצו לנסוע לאמריקה ואז ידעו כי מי שנוסע לאמריקה יחלל שבת. לא היה שם קל לשמור שבת, לא היתה אפשרות לקבל עבודה ללא חילול שבת, והיום יש שם קהילות רבות של חרדים וישיבות לרוב, מה ההבדל, למה אז לא שמרו שבת, והיום אפילו הבעלי בתים שם מדקדקים במצוות?"

זה משום שלא היו שם ישיבות ולכן כל הרמה של הציבור היתה ירודה, אבל עכשיו שיש ישיבות כל הרמה של הציבור עולה, וישיבות זה דבר שמשפיע אפילו על הבעלי בתים שיהיו ברמה אחרת של דקדוק בהלכה ויראת שמים".

סיפור | "לואה להיות תלמידי חכם"

מתוך הספר שאל אביך ויגדך (ח"ב עמוד ל"ז):

בעיר דנוור, במדינת קולורדו - ארה"ב, חי גר צדק, איש מופלא ותלמיד חכם מובהק, ואת הסיפור עליו שמעתי מאברך תושב העיירה 'מונסי' שליד ניו יורק. אותו אברך, כפי שאמר לי, למד בעצמו בחברותא עם גר הצדק הלמדן מ'דנוור', והכיר את כל סיפור החיים המיוחד שלו מקרוב.

לפני שהתגייה, הוא שירת כחייל בצבא במלחמת העולם השנייה, ופעם אחת נפצע קשה מרסיס שפגע במוחו. נקבעה לו נכות, בגינה זכה גם לפנסיה

קבועה, כנהוג לגבי חיילים שנפגעו.

מדי כמה חדשים צריך היה ללכת להיבדק אצל רופא, כדי שיקבע את מצבו ואת זכותו להמשך קבלת קיצבת הפנסיה הממשלתית. ברם, תוך כדי מחלתו התחיל להרהר ולתהות על עולמו הרוחני, וחיפש לעצמו איזה שהוא תוכן, משהו שיתן לו טעם אמיתי לחיים.

הוא ניסה את כל ה'עבודות זרות', עד שהחליט להתגייר ולהיות יהודי. לאחר גיורו, ביקש לדעת יותר ויותר על יהדות, והוא התחיל ללמוד בשיבה. תוך זמן קצר השתלב בלימודים והתמסר לכך בתשוקה גדולה.

עבר זמן קצר והוא התחיל להרגיש שיפור משמעותי במצב בריאותו, עד שחש כי הוא הבריא. והנה, בהגיעו לבדיקה הרפואית השגרית אצל הרופא, קבע גם הוא שהינו כבר בריא ויכול לצאת לעבודה, כך שאינו זכאי יותר לפנסיה. אבל הוא רצה להמשיך בלימודיו בשיבה, ופרנסה מנין? החליט, איפוא, להגיש ערעור על החלטת הרופא, והוא נשלח לרופא אחר, אלא שגם זה קבע כי הוא בריא ויכול להתפרנס מעבודה. הוא לא נלאה והגיש ערעור נוסף, עד שהגיע לערכאה משפטית צבאית עליונה, שבראשה ישב גנרל.

השופט טען כלפי הבחור: הנה, כבר עמדת בפני ערכאות משפטיות נמוכות ונבדקת אצל כמה רופאים וכולם טוענים שאתה בריא, ולמרות זאת אתה דורש פנסיה. דרישתך אינה הוגנת ואתה סתם רוצה לסחוט כסף!

השיב הבחור: אבל אינני עובד ואין לי פרנסה. שאל השופט: וממה אתה חיי? השיב הבחור: אני לומד בשיבה. ומה אתה לומד שם? - שאל שוב השופט. אני לומד תורה - ענה הבחור. מה זו תורה? שאל השופט, והבחור ענה: "אני לומד להיות תלמיד חכם"...

והנה, דוקא הגדרה זו היטתה את דעת השופט לטובה. כי ברגע ששמע את ההגדרה תלמיד חכם, אמר לבחור: אתה לומד להיות תלמיד חכם? אספר לך משהו.

בימי המלחמה הייתי מפקד צוללת. ופעם אחת קרה, כי למשך שנה שלימה נשארנו מתחת למים, ולא יכולנו לעלות לחוף, וכל המלחים היו כבר שבורים לגמרי ממצב זה. כל יום הייתי צריך לשבור את הראש ולחשוב על כל מיני תחבולות כיצד להעניק להם קצת בידור, כדי להפיג מהם את המועקה הקשה של שהיה כה ארוכה מתחת לפני המים.

אלא שבאותו זמן היו אצלי גם שלושה יהודים, והם תמיד היו שמחים. לא

יכולתי בשום אופן להבין זאת. כולם מדוכדכים והם שמחים. פעם אחת עברתי ליד התא שלהם ושמעתי אותם שרים. את זאת כבר לא יכולתי לתפוס בשום אופן. לא רק שהם שמחים, אלא גם מסוגלים לשיר? דפקתי בדלת ואחד מהם פתח אותה לפני. נכנסתי וראיתי שהם יושבים ליד השולחן וספרים פתוחים לפניהם. שאלתי אותם, מה הם שרים ומה הם הספרים הללו. הם ענו לי כי הם לומדים כדי להיות תלמידי חכמים!...

והשופט סיים את המשפט בהחלטה חיובית, כשהוא מנמק זאת כך: אמנם אתה בריא, אבל פעם היית חייל והיית חולה, ועכשיו אתה רוצה להיות תלמיד חכם. אני מאשר לך את הפנסיה לכל החיים, שב בישיבה ותלמד באמת להיות תלמיד חכם!...

הפעלה | ביקור בישיבה

משפט פתיחה:

לאחר שלמדנו רבות על עולם הישיבות, אנחנו כבר צמאים לראות איך זה נראה "על אמת"...

הסבר כללי:

נבקר בישיבה קדושה ונחוש את אוירת ה'שטייגען'.

הסבר מפורט:

היום נבקר בישיבה קדושה שם נוכל לראות ולחוות מקרוב את חויית עולם הישיבות הקדושות.

מומלץ לנסוע לישיבה גדולה, ולא רק לבית כנסת או ישיבה זעירה ליד הבית.

כדאי לתכנן מראש ולדבר עם איש צוות מהישיבה, שיתן איזה הסבר קצר על מעלת הישיבה והחוויה שם.

ננסה לתאם הגעה באמצע סדר א, או באמצע סדר ג, כאשר היכל הישיבה הומה מתלמידים ורעש הלימוד ממלא את האוזניים ואת הלב, וכולם מקבלים חשק אדיר ללמוד תורה.

מושגים ישיבתיים מי יודע?

לכל ציבור יש ביטויים מיוחדים, ראשי תיבות שרק הם מכירים, ומזים שרק הם מבינים. לציבור בני הישיבות, יש שפה עשירה ומעניינת, ומושגים שרק מי שלמד בישיבות - יודע ומבין.

היום נערוך היכרות עם עולם המושגים הישיבתיים, בצורה מרתקת של תחרות. נשחק במשחק 'מלחמת מוחות' אטרקטיבי עם שאלות אמריקאיות, בסופו נראה מי מתמצא יותר במושגים הישיבתיים...

אל דאגה - גם מי שעדיין לא מכיר את המושגים, יקלוט אותם במהרה בישיבה. התחרות רק נועדה לערוך לנו היכרות קלה, ולחבר אותנו אל אווירת הישיבה דרך הביטויים והמושגים המיוחדים.

נחלק את המפגש לשלושה שלבים, בכל שלב יהיו כ-4 שאלות בנושא המדובר, ולאחר מכן 2 שאלות 'גלגל הצלה'.

כיצד משחקים?

המדריך יקריא את השאלה, ואת שלושת אפשרויות התשובה. רק לאחר שהסתיימה ההקראה, והמדריך מכריז "אפשר לענות", ניתן לענות תשובות.

אחרי כל שאלה, כדאי לערוך סבב בין כולם, ורק אחרי שכל אחד ענה, להודיע מה התשובה הנכונה, ולרשום נקודה למי שהשיב נכון.

לאחר ארבע השאלות הראשונות, אלו שעדיין לא זכו בניקוד כלל, ישתתפו בשתי שאלות 'גלגל הצלה' הקשורות להסבר של המדריך על התשובות הקודמות - כך שמי שהקשיב להסברים של המדריך, יוכל לענות ולקבל נקודות.

החלק מהשאלות כדאי להכין מראש דף גדול/לוח וטוש כדי לרשום את התשובות מול העיניים של החניכים.
הכן מראש דפים עם רשימת חברי הסניף, בכדי שתוכל לנקד אותם.

חלק ראשון - מושגים כלליים

אלנה אס' 1

מהו 'שטייגען'?

1. התעלות בלימוד תורה. [התשובה הנכונה].
2. לימוד תורה בצורה חלשה.
3. 'סדר בוקר'.

הסבר קצר: תרגום מיידיש - התעלות, משמש לתיאור לימוד ברצינות. המילה הפכה לביטוי שמשמשים בו גם בהטיות אחרות, כמו 'שטייגעניסט' לתאור בחור שלומד ברצינות. יש ביטוי דומה: 'פֿרען' - אש ביידיש, כלומר התלהבות, 'בא נלמד עם ברען!' (חשוב להזכיר כאן את הברען, עבור גלגל ההצלה בהמשך!)

אלנה אס' 2

מה זה 'לומדע'ס'?

1. לימוד גמרא עם תוספות.
2. למדנות - פלפול והעמקה בלימוד. [התשובה הנכונה].
3. ללמוד ס' פעמים - 60 פעמים.

הסבר קצר: לומדע'ס - היא 'למדנות', כלומר העמקה בלימוד, שימוש בסברות מופשטות והגדרות מפולפלות. משמש גם לסניטה במישהו שמפלפל פלפולי סרק: "אל תעשה יותר מדי לומדע'ס"...

אלנה אס' 3

כששואלים "למאי נפֿקא מִנֵּה?" למה מתכוונים?

1. "למה אתה יוצא מכאן" בארמית.
2. "למה אתה אוכל כל כך הרבה?" ביידיש.
3. "מה יוצא מזה" בארמית, כלומר מה ההבדל. [התשובה הנכונה].

הסבר קצר: "מה" בארמית זה "מאי". "יוצא" בארמית זה "נפֿקא". "מזה" בארמית זה "מינה". כשרוצים לשאול מישהו 'מה ההבדל' או 'מה זה משנה', שואלים "למאי נפֿקא מינה". בני הישיבות משתמשים בלשון הזו גם כשמדברים בענייני דיומא, ולא רק בלימוד: 'מאי נפֿקא מינה בין הקומה הזו בפנימייה לבין הקומה הזו?'

אלנה מס' 4

כמה שיעורים (או 'ועדים') יש בישיבה קטנה, וכמה בישיבה גדולה?

1. בישיבה קטנה 4 שיעורים, ובישיבה גדולה 5.
 2. בישיבה קטנה 5 ובישיבה גדולה 4.
 3. בישיבה קטנה 3 ובישיבה גדולה - עד החתונה. [התשובה הנכונה].
- הסבר קצר: בישיבה קטנה יש בד"כ 3 כיתות, עבור שלוש שכבות גיל, הכיתות נקראות 'שיעורים'. שיעור א' לבני 14-15, וכל שכבת גיל זה שיעור נוסף, מסיימים את ישיבה קטנה בגילאי 16-17.
- בישיבה גדולה יש ג"כ 3 שיעורים, ולאחר מכן זה נקרא 'קִיבוץ', עד שמתחננים. בישיבה גדולה נהוג לכנות זאת "ועדים" ולא "שיעורים". גם ב'קִיבוץ' ממשיכים לספור את הוועדים, עד החתונה, "ועד רביעי, ועד חמישי" וכן הלאה.

אלנה מס' 5

מהו 'ברע'ן'?

1. התלהבות, כמו אש בוערת, באידיש. [התשובה הנכונה].
2. מנוע גנרטור של שבת.
3. ברווז באידיש, כינוי למי שמעצבן.

אלנה מס' 6

באיזה גיל מסיימים ישיבה קטנה?

1. 18.
2. 16-17. [התשובה הנכונה].
3. 15.

חלק שני - צורת הישיבה

אלנה ס' 1

מהו 'ר"מ'? ומה ראשי התיבות, ופירושו?

1. מגיד השיעור בישיבה. ראשי תיבות "ראש מרכז התורה".
 2. רב פוסק הלכה בזמן הראשונים. ראשי תיבות "רבי מורי".
 3. מגיד השיעור בישיבה. ראש תיבות 'ריש מתיבתא'. [התשובה הנכונה].
- הסבר קצר: ריש מתיבתא בתרגומו המילולי מארמית הוא ראש ישיבה, וכך הוא מופיע בגמרא (ראה ברכות כז ע"ב, ועוד. חשוב לגלגל ההצלה בהמשך). אך כיום משתמשים בכך, בראשי התיבות, למגיד השיעור בישיבה, המקביל למורה בבית ספר. כנראה כי גם מגיד השיעור הוא ראש קבוצת תלמידים, מעין ישיבה קטנה בתוך הישיבה.

אלנה ס' 2

מהו "משיב" ("מיישיב")?

1. מי שיושב בשער ובודק האם תלמידי הישיבה הגיעו בזמן.
 2. מי שעונה לתשובות התלמידים, ב'סדר' שלאחר השיעור. [התשובה הנכונה].
 3. מי שעונה לשאלות במספר טלפון שנקרא 'משיבון'.
- הסבר קצר: נהוג ברוב הישיבות, שבסדר הלימוד עיון או בקיאות שלאחר השיעור, או סדר שלישי, יש מלבד הר"מ עצמו, עוד תלמיד חכם העונה לשאלות הלומדים, ומסייע להם בלימודם. הוא מכונה 'משיב' (או 'מיישיב' בעגה ישיבתית), כלומר משיב לשאלות.

אלנה ס' 3

מה הכוונה "שיעור כללי"?

1. שיעור של ראש הישיבה בבית מדרש לכל הגילאים. [התשובה הנכונה].
 2. שיעור הנמסר מפי רב אורח, שאינו חלק מצוות הישיבה.
 3. שיעור על עניינים כלליים בתורה.
- הסבר קצר: ראש הישיבה בד"כ מוסר שיעורים כל יום לשיעור ג', אך פעם בשבוע-שבועיים הוא מוסר שיעור לכל הישיבה בבית המדרש.

אלנה מס' 4

מה הפירוש 'מראי מקומות'?

1. מפה ובה כל מבני הישיבה, הכניסות והשבילים, לצורת התמצאות התלמידים החדשים.
2. דף עזר ללימוד הסוגיא, ובו רשימת המקומות בגמרא ובמפרשים אותם יש ללמוד, כדי להבין היטב את הסוגיא. [תשובה נכונה].
3. מראות המצויות בפנימיית הישיבה.

הסבר קצר: הישיבה מלמדת את תלמידיה כיצד ללמוד לבד סוגיא, להתפתח בלימוד עצמי ולהגיע לחידושים עצמיים. כדי התלמידים יידעו איך להתחיל, מה ללמוד ואיפה לקרוא, מגישים להם דף המכונה "מראי מקומות", ובו פירוט של גמרות מסוימות ודברי מפרשים מסויימים, אותם יש ללמוד כדי להתמצא בסוגיא. לעיתים כולל ה'מראי מקומות' לא רק רשימת מיקומים, אלא גם צילום של הקטעים הנצרכים ללימוד הסוגיא.

אלנה מס' 5

מה הכוונה 'ריש מתיבתא' בלשון הגמרא?

1. ראש ישיבה. [התשובה הנכונה].
2. מגיד שיעור.
3. ראש בני הגולה.

אלנה מס' 6

האם ייתכן שראש הישיבה מוסר שיעור יומי לבני אחד השיעורים?

1. לא, ראש ישיבה מוסר רק 'שיעור כללי' לכל בני הישיבה יחד.
2. כן, ראש הישיבה מוסר פעם בשנה - לקראת שבועות, שיעור נפרד לכל שיעור בישיבה.
3. כן, ראשי ישיבה רבים מוסרים בכל יום שיעור לבני שיעור ג'. [התשובה הנכונה].

חלק שלישי - מתוך הלימוד

אלנה מס' 1

מה פירוש 'פשיטא'?

1. פשוט בארמית - מובן מאליו. [התשובה הנכונה].
2. בגד פשוט וזול.
3. פירוש הדברים.

הסבר קצר: הגמרא משתמשת במילה זו לבטא תמיהה על משנה המתארת דבר ידוע או מובן מאליו, פשיטא - פְּרוּר הַדְּבָר ומה הוא בא לחדש? לפעמים שואלים על דברי אמורא "פשיטא", כאשר דבריו נמצאים בפירוש במשנה, או שדבריו הם סברה המוסכמת על הכל.

חשוב לגלגל ההצלה - בדרך כלל התשובה על שאלת "פשיטא", פותחת ב"צריכא" = צריך, כלומר - הדבר צריך להאמה, או ב"לא צריכא אלא..." - אין הדבר צריך להאמר אלא כדי להשמיע לנו דבר מסויים.

אופן נוסף של שימוש במונח "פשיטא" - דרך הגמרא בהרבה מקומות להתחיל מהלך בדבר פשוט (פשיטא שכך וכך...), כהקדמה לשאלה שתבוא אחריו. כלומר פשוט שבאופן א' הדין כך, אבל מה הדין באופן ב'?

אלנה מס' 2

מה הכוונה "תְּרִי דְסִתְרִי"?

1. 'תרת' = חיפשת; 'דסתר' = מקום הנקרא דסתר.
2. 'תרת' = פעמיים, 'דסתר' = שסטרתי לו סטירה.
3. תמיהה, 'תרת' = שני הדברים הנזכרים, 'דסתר' = סותרים זה את זה. [התשובה הנכונה].

הסבר קצר: מופיע כתמיהה על סתירה, ומשמעו: הרי שני הדברים הנזכרים סותרים זה את זה. תרגום מילולי של 'תרי' או 'תרת' = שנים.

אלנה מס' 3

מה הכוונה "אין הכי נמי"?

1. 'אין כך גם' בארמית, כלומר זה לא **גם** ככה אלא **רק** ככה.
2. 'אין כאן נמי' בארמית, שם של איש בשם נמי שאינו נמצא כאן.
3. 'הן כן הוא גם' בארמית. כלומר: זה נכון מה שאמרת/אמרנו. [התשובה הנכונה].

הסבר קצר: תרגום של 'כן' בארמית הוא 'אין'. תרגום של 'כך' הוא 'גם'. ותרגום של 'גם' הוא 'נמי'. כשזה מצטרף למשפט אחד הכוונה הן כן הוא גם. כלומר: זה נכון מה שאמרת/אמרנו.

אלנה מס' 4

כשאומרים "הא גופא" למה מתכוונים?

1. להיאנח 'אההח, הגוף שלי'.
 2. להצביע על הגוף.
 3. זה גוף הדבר בעצמו. [התשובה הנכונה].
- הסבר קצר: 'הא' בארמית פירושה או 'זה' או 'הרי', כאן פירושה 'זה'. 'גופא' בארמית - גוף הדבר.
- הרבה פעמים זה מגיע בצירוף מילה נוספת 'קשיא': 'הא גופא קשיא' = 'גוף הדבר קשה', כלומר הטענה שאתה מעלה כהוכחה או כתירוץ לדבריך, היא עצמה קשה.

אלנה מס' 5

מה הכוונה 'צריכא'?

1. צריך. [התשובה הנכונה].
2. צריכה - מלשון קניה.
3. צרחה - צעקה קולנית.

איך אומרים "כן" בארמית?

1. נמי.
2. אין. [התשובה הנכונה].
3. הכי.

ולסיום: מאגר המילים שלנו!

הבה נבנה מאגר מילים ישיבתי משלנו. נרשום את כל המילים והביטויים הישיבתיים שעולים בדעתנו על גבי דף, ונתלה אותו במקום בולט במקום המפגש של הקבוצה. דוגמאות: סדה, ר"מ, חברותא, חבורה, חקירה, חיזוק, ת"ת (מפעל חסד בישיבה), שטייגען, ברען, ועוד...

מעלת החברותא

בעולם הישיבות והכוללים, מתקיימת צורת לימוד מיוחדת במינה, שאין לה אח ורע במוסדות לימוד אחרים בעולם. לא באוניברסיטאות ומכללות, ולא בקורסים וחוגים למיניהם.

הלימוד בישיבה, מתקיים במשך שעות רבות ב"חברותא".

כלומר, שני תלמידים יושבים ללמוד בצוותא, הם לומדים זה עם זה יחד את הסוגיא, זה לא לימוד של רב עם תלמיד, ולא לימוד עצמי לבד מול הספר - אלא לימוד משותף בחברותא.

על היתרונות של לימוד בחברותא, ועל החוויה המיוחדת, במערך שלפנינו.

שאלה לדין

- מדוע דווקא בלימוד התורה דרוש חברותא?
- מהי המעלה בחברותא?
- האם אי אפשר ללמוד לבד?

תשובה

המשנה באבות (ג, ב) אומרת "שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע, ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו'".

מן הגמרא במסכת תענית (ז, ע"ב) מתבררים גוונים נוספים בעניין זה:

"אמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי דכתיב "ברזל בברזל יחד ואיש יחד פני רעהו" (משלי כז, יז) לומר לך מה ברזל זה אחד מחדד את חברו, אף שני תלמידי חכמים מחדדין זה את זה בהלכה.

אמר רבה בר בר חנה: למה נמשלו דברי תורה כאש שנאמר 'הלא כה דברי כאש נאום השם', לומר לך מה אש אינו דולק יחידי אף דברי תורה אין מתקיימין ביחיד.

אמר רב נחמן בר יצחק: למה נמשלו דברי תורה כעץ שנאמר 'עץ חיים היא למחזיקים בה', לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול, אף תלמידי-חכמים קטנים מחדדים את הגדולים.

והיינו דאמר רבי חנינא: הרבה למדתי מרבתי ומחברי יותר מרבתי ומתלמידי יותר מכולן".

מחדדים זה את זה: הלימוד בחברותא, הוא שילוב מרתק בין לימוד עצמי, בו כל אחד מביא לידי ביטוי את ההבנה שלו, את התפיסות שלו ואת הצורה בה הוא רואה את הסוגיא. מצד שני, הוא קשוב כל העת לביקורת של חברו, ומיישר את דבריו לפי התגובות של החבר, המבטא גם הוא את נקודת מבטו.

כשלומדים בשמייעת שיעור, הלומד מוגבל לצורת ההבנה ומהסירה של הרב.

כשלומדים לבד, הלומד עלול לגלוש לסכרות שאינן ישרות, ולטעויות בולטות. הלימוד בחברותא, מפתח את ההבנה העצמית, ועדיין משאיר מקום רב לביקורת ושיפור הלימוד על ידי החברותא.

כושר הסברה: בנוסף, הלימוד בחברותא מצריך אותנו כל הזמן להפוך את המחשבות למילים, לבטא את התחושה הפנימית כלפי חוץ, ולהסביר בבהירות למה אנו מתכוונים. הלימוד הזה מפתח כושר הסברה גבוה, ויכולת ביטוי מתקדמת. בזמן שהלומד מדבר אל הזולת השכל שלו עצמו, מבקר אותו.

חוויה בוערת: הלימוד בחברותא הופך לחוויה של ממש. במקום לשבת ולשמוע, אנו פעילים בלימוד, אנו בעצמינו מובילים אותו, ומחליטים מתי ואיך להתקדם. החיכוך המתמיד בין הסברא שלי לבין ההבנה של החברותא, משאיר את הלומד עירני ודרוך, המוח עובד ללא הפסקה והלימוד משתבח מאוד.

סיפור | גדולי הדור לומדים בחברותא

בספר "רבנו האור לציון" על מרן הרב בן ציון אבא שאול זצ"ל (עמוד 90) מסופר:

ההערכה ההדדית בין גדולי ישראל בבחרותם, הלוא הם מרן הגאון רבי עובדיה יוסף ומרן הגאון רבי בן ציון אבא שאול, הביאה עד מהרה לקביעת חברותא ללימודים. חברותא בהתמדה עצומה, בשקידה נלהבת, בניצול הזמן באיכות כבכמות. כל שעה היתה בת שישים דקות לימוד, וכל דקה בת שישים שניות גדושות. "כשהיינו לומדים יחד", שח רבנו בן ציון לימים, "היינו לומדים עשרה דפים בעיון וארבעים דפים בבקיאות, בעל פה".

כך שקדו השניים על תלמודם בין הסדרים. וסיפר רבנו: היינו מתפללים בבית הכנסת "אוהל רחל" עם הנץ החמה, ונשארים ללמוד דף גמרא בחורף, ושתיים או שלוש דפים בקיץ. רצים הביתה לארוחת בוקר חפוזה, "פת שחרית" בשבע דקות - מנטילת ידיים ועד לאחר ברכת המזון, וממהרים להיוועד וללכת יחדיו. בדרך היו חוזרים בעל פה על הדפים שלמדו בבוקר. וציין בהתפעלות: "פלא! דף גמרא שלמדנו זה עתה לראשונה, היה אצל חכם עובדיה כמונח בכיסו!"

כך למדו בימים ולמדו בלילות, ולמדו בימי שישי עד לצפירה. לקראת צום

תשעה באב - היום בו נאסר לימוד התורה משמחת הלב מחמת אבל החורבן, רק דיני אבלות מותרים בו בלימוד - היו השניים מתחילים ביום ז' לחודש אב בלימוד מסכת מועד קטן, בדיני חול המועד, וליום תשעה באב מגיעים לפרק השלישי העוסק בדיני אבלות, רחמנא לצלן. כך, שגם יום זה יהיה קודש לתלמוד תורה, בדברים המותרים בו. ואירע ששנה אחת התעמקו בסוגיות עד להלכה הפסוקה, ולא הספיקו לסיים את המסכת ביום הצום - ובצאתו לא הלכו לאכול עד שסיימו את המסכת, והיתה אכילתם סעודת מצוה!

כעבור שנים רבות, השתתף רבנו בסעודת סיום מסכת מועד קטן שערך מרן הראשון לציון רבנו עובדיה יוסף זצ"ל. כשנתבקש לשאת דברים, אמר: "מסכתות רבות למדנו בצעירותינו בצוותא, וחזרנו עליהם כמה פעמים. אין פלא שהיו שגורות בפינו. אבל למסכת מועד קטן הקדשנו רק את שלושת הימים, ז' אב עד תשעה באב, פרק ליום, ולמחרת שבנו לסדרי לימודינו הרגילים. וידועים דברי רבותינו, שהלומד ואינו חוזר כזורע ואינו קוצר. על כן ברור שהרב עובדיה חזר ושינן את הלימוד, בזמנים - לא זמנים, עד שהמסכת שגורה על פיו!"

הפעלה | התועלת שבחברותא

משפט פתיחה:

משחק משעשע ומאתגר, בו ניווכח בעינינו עד כמה החברותא מועילה ומקדמת.

הסבר כללי:

החניכים מבצעים משימות, קודם כל לבדם, ואז עם חברותא.

חומרים נדרשים:

דף ועט, רצוי גם שעון עצר.

הסבר מפורט בשלבים:

- מתחלקים לזוגות - חברותות.
- הזוג הראשון מקבל משימה, בתחילה כל חניך מבצע את המשימה לבד, הרכז בודק את משך הזמן ורושם בדף.
- לאחר מכן זוג החניכים מבצע את המשימה יחד, הרכז רושם את הזמן על גבי דף.
- ניווכח בתועלת של החברותא, איך הספקנו מהר יותר, וגם היה יותר כיף.
- עוברים לזוג השני, עם משימה אחרת.
- אפשר לבחור רק 3-4 משימות, כך שכמה זוגות חברותא יקבלו משימה זהה.
- משימות לדוגמא: כתיבת סיפור בן 30 מילים (הלכתי לסופר, מצאתי בדרך שטר של 50 ₪, תליתי מודעה, וכו'). יצירת עשרה מטוסי נייר. הרמת כל הכיסאות בכיתה, מעל השולחנות, לצורך שטיפת החדר.

תובנה:

חברותא בלימוד, לא רק חוסכת זמן, אלא משביחה ומעמיקה את הלימוד.

עולם התורה מחכה לך!

היום נדון בשאלה שמציקה לנערים רבים: מה אני כבר יכול לחדש בתורה, מעבר למה שאחרים חידשו? אני כל כך קטן, מה אני כבר יכול להוסיף? יש מוכשרים ולמדנים הרבה יותר ממני, מי יקשיב לי בכלל?

נתבונן ונקלוט, שעולם הישיבות הוא עולם גדול של יצירה והשתבחות כל הזמן, יש כל כך הרבה מקום לכל אחד להוסיף פינה משלו, ולשנות בכך את העולם.

הבה נראה כיצד!

שאלה לדיון

- אני כל כך קטן, מה אני כבר יכול להוסיף לעולם התורה?
- האם כל אחד יכול להיות גדול הדור, או רק יחידי סגולה?
- מהם 2 הדברים היחידים בהם תלויה הצלחה בישיבה?

תשובה

כל אחד מוזמן להוסיף! כל אחד הוא עולם שלם של דעה ומחשבה, ועליו להוציא זאת החוצה, מן הכח אל הפועל. הלימוד הישיבתי הוא לימוד של חידוש והפרייה, כל העת מצפים לשמוע תירוצים חדשים על קושיות שנשאלו, ראיות נוספות ליסודות שכבר נאמרו, ורעיונות חדשים שטרם נשמעו.

ספרים ובהם חידושי תורה יוצאים לאור כל העת, ומעידים על ההתקדמות והחידוש הקיימים כל הזמן בעולם התורה.

לכל אחד מאיתנו נתן הקב"ה קו מחשבה מיוחד משלו, עולם פנימי של תפיסות ומושגים, ולכן לכל אחד יש מה לחדש בתורה! כל מי שלומד ברצינות, מתבונן במה שלפניו ומציג את ההבנה שעולה לו מתוך הדברים, הוסיף עוד יהלום לכתר התורה, ודבריו רצויים ואהובים לפני חבריו ומוריו, ויותר מכך - בפני הקב"ה נתן התורה, השתעשע בדברי בניו אהוביו.

כפי שמספרת לנו הגמרא (גיטין ו, ב), אודות מחלוקת שהיתה בין החמכים בסוגיית 'פילגש בגבעה': "אשכחיה ר' אביתר לאליהו, א"ל מאי קא עביד הקדוש ברוך הוא? א"ל עסיק בפילגש בגבעה. ומאי קאמר? אמר ליה: אביתר בני כך הוא אומר, יונתן בני כך הוא אומר. א"ל ח"ו ומי איכא ספיקא קמי שמיא? א"ל אלו ואלו דברי אלוקים חיים הן."

ארון הספרים התורני מלא בספרים מוצלחים, בהם הוגים רבבות, שחיברו אותם אנשים כמוני וכמוך, לומדי תורה שפשוט עמלו והעלו על הכתב את הבנתם. כזה הוא ספר "פסקי תשובות" בו ליקט רב בן דורנו, בהיותו בגיל צעיר ממש, מקורות רבים להלכות על סדר השלחן ערוך, וספרו נפוץ בכל מקום בעולם. כך גם ספר "שערי תוספות", המסייע לרבבות תלמידים בהבנת דברי התוספות, הוא כולו פרי עמל של מחבר בן דורינו שישב וניתח בסבלנות כל שורה בתוספות, והגדיר האם יש כאן שאלה, תשובה, ראייה או מסקנה. גם אתה יכול להוציא ספר מוצלח כזה!

ההצלחה תלויה ב: לא הביישן למד, ולא מי שבורך בכישרון רב. אלא מי שנותן כוחו ומרצו להצליח. למרות שיש בישיבה כישרוניים יותר ממנו, לא הכישרון עיקר אלא העמל.

הקב"ה לא מסתכל על **תוצאה** אלא על **השקעה**, ואם השקעת כל כוחך והוצאת 70%, והשני כישרוני ולא השקיע והוציא 100% אתה חשוב פי אלף ממנו לפני הקב"ה!

כל אחד יכול לגדול: כי כל אחד ואחד יכול להיות גדול בתורה, ואין חילוק אם הוא בחור שרק עתה נכנס ללמוד בישיבה או אחד שכבר למד ויודע הרבה. כל אחד יכול להיות גדול מאוד.

מספרים על רבי ישראל מסלנט, ששאל פעם - מה בין תלמיד בעל תפיסה מהירה, לבין תלמיד שאינו בעל כשרון?

הוא שאל והוא ענה: ההבדל ביניהם הוא - "מטבע אחת זולה..."

מדוע? כי במטבע אחת, אפשר לקנות נר ארוך יותר. תלמיד שאינו בעל כשרון, צריך לישב וללמד עוד שעה לאור הנר כדי להשיג את מה שרעהו הכשרוני תפס זה מכבה, ואם ילמד ויתמיד, הרי ישיג את מבוקשו.

מכאן יש מסר לתלמיד בעל כשרון, המתגאה על חברו שאינו בעל כשרון, במה גאוותך? הלא כל ההבדל בינך לזולתך, הוא בסך הכל חתיכת נר...

ההתמדה, חשובה פי כמה מהכישרון...

כדי הצלחת, יש רק 2 תנאים: יראת שמים, והתמדה. זהו!

אם אתה ירא שמים ומתחזק בכך, וגם לומד בהתמדה ולא מוותר, דרכך סלולה לגדול מעלה מעלה ולהיות אפילו מגדולי הדור!

עולם התורה בנוי מיחידים שצמחו והיו לגדולי הדור. אף אחד לא נולד רשב"א או רמב"ם, גדולי התורה לא הוכתרו לכך בגיל 13, אלא הם השקיעו והתמידו בישיבה, ואח"כ בכולל, עם חברותא, שנים רבות עד שצמחו להיות גדול בתורה. כך היה מרן הרב עובדיה יוסף, וכך היו כל גדולי ישראל. פשוט ישבו ולמדו עם חברותא שנים רבות, גם כשלא היו כוללים מסודרים.

העיקר הוא כפי שאמרנו: התמדה עם יראת שמים!

לסיכום:

- א. כל אחד יכול ולא תלוי בכישרונות.
- ב. העיקר הוא התמדה ויראת שמים.
- ג. כל אחד יש לו את חלקו בתורה שיכול להוסיף המון לעולם התורה.

סיפור | סיפורו של הראב"ק בן הקצב

[על אמינות הסיפור מבחינה עובדתית יש ויכוח, אך הבאנו אותו בכל זאת, מזווית ראייה חינוכית].

בת היתה לו לקצב של קורדובה בספרד, בת מיוחדת, צדיקה ויראת ה', שכל חפצה הוא לזכות בחתן תלמיד-חכם שילמד תורה מבוקר עד ערב. אביה הקצב, שהיה עובד קשה למחייתו, דווקא צפה שחתנו יוכל לסייע לו בעבודתו ואף בתו תוכל להתפרנס בכבוד.

אך שאיפתה של בתו הייתה עיקשת. כל חלומה הוא, כאמור, לזכות בחתן בן תורה והיא מוכנה למסור נפשה כדי להקים בית של תורה.

בעיר הסמוכה, מדריד, יושב לו תלמיד-חכם, מיימון בן עובדיה, ועוסק בתורה, מסתפק בפת במלח ומלבד הלימוד אין דבר אחר שמעסיק אותו. השדכנים כבר הפסיקו להתעניין בו כיוון שתמיד דחה את הצעותיהם בטענה שעדיין לא הגיע זמנו וכי הוא עוד רוצה להספיק ולמלא כרסו בתורה.

באחד הלילות חולם מיימון בן עובדיה חלום בו אדם נשוא פנים נגלה אליו ואומר לו: "הגיעה שעתך לשאת אישה. לך לעיר הסמוכה קורדובה ושם בתו של הקצב היא היא האישה הראויה לך משמים!"

בתחילה ביטל בהינף יד את החלום, בטענה ש"חלומות שווא ידברון", אך משחזר החלום בשנית ובשלישית, החליט מיימון ללכת לקורדובה ולחפש אחר בת הקצב "המיועדת לו".

ואכן משהגיע לקורדובה שאל על בתו של הקצב, והבין שאכן מה' יצא הדבר והיא זו המיועדת לו. תוך זמן קצר הם באו בברית הנישואין, והיו מאושרים.

כצפוי, מיימון בן עובדיה המשיך והתמיד לילה ויום בלימוד התורה, ורעייתו התמוגגה מאושר, אה! חלומה מתגשם מול עיניה! היא ראתה לזכות לשרת אדם גדול בתורה, להכין את ארוחותיו, לכבס את בגדיו ובתמורה - שיניח לה להאזין לקול לימודו.

לאחר שנה, זכתה ללדת את בנה בכורה, ותקש בלדתה. זמן קצר לאחר שנולד הבן היא הספיקה לראותו ולברכו ו... מיד נפחה את נשמתה.

בגיל שמונה ימים הוכנס הבן בבריתו של אברהם אבינו, ויקרא שמו בישראל: משה.

בהיות משה בן חמש שנים, נשא אביו אשה שניה וזו העמידה לו בנים ובנות. לילד החורג שלה, משה, התייחסה כמצוות אנשים מלמדה.

משה הקטן אינו עושה נחת רוח להוריו. הוא מכונה "בן הקצב" והופך לבז בעיני כל. ילד שגדל ללא אהבת אמא, משתובב, אינו רוצה ללמוד, ממרר את חיי האב עד שהם אינם יכולים עוד, ומחליטים לשלחו לגדול אצל הסבא, שאולי הוא יוכל לטפל בו ו"להחזירו למוטב". הם הרימו ידים.

גם שם אצל סבו משה לא רגע ולא שקט. הוא לא נתן לסבו רגע אחד של נחת, וגרם לו לסבל רב. עד שיום אחד הוא שמע את הסבתא אומרת לבעלה: "די, הוצא אותנו מביתנו ושילך לו ויעזוב אותנו בשקט לנפשנו. אני לא רוצה לראותו יותר כאן!"

משה הקטן שומע את המילים הקשות ומחליט לא לשהות בבית זה יותר. הוא קופץ מהחלון והולך לו לדרכו.

בלילה הוא הגיע למקום שנקרא גאש. שם הוא נכנס לבית-הכנסת, יושב בפינה ונרדם מיד מעייפות.

רב בית-הכנסת הבחין בו, נגש אליו והבין שהוא ילד בודד וכי אין לו בית.

הוא מזמינו לביתו ומתייחס אליו כבנו יחידו ממש. עם הזמן התרשם הרב שמשה הוא בעל שכל חריף מאד שאין כמותו. הוא מקרבו, מלטפו, מקרין לו חם ואהבה אין קץ ומשה משיב לו אהבה ומשקיע את כל כוחותיו בלימוד התורה. רבו, רבה של העיר גאש, המכונה הר"י מגאש, מרגיש כי גדל וצומח כאן ילד שעוד יהיה לתלמיד-חכם עצום.

משה מגיע לגיל 18 והגיעה עת חופתו. הר"י מגאש לא ניסה ללחוץ עליו שיחשוף את עברו מילדות, וכל שידע ממנו הוא שאמו מתה בלידתו ואביו נשא אשה אחרת שלא התייחסה אליו כבנה.

הר"י מגאש מציע לעלם משה שיחזור לעיר אביו ומוסר בידו מכתב לראש הקהל על מנת שיתארח במדריד וישא שם את דרשת השבת. וכך היה.

רב המקום שומע את דרשותיו של הבחור הצעיר, בהן הוא משייט בסוגיות רבות בש"ס תוך ציון מראי מקומות, מביא סימוכין מראשונים ואחרונים, מדרשים ומפרשים. מאות המתפללים השתוקקו לשמוע כל מלה היוצאת מפיו.

רבה של מדריד, שארץ את הבחור לסעודות שבת, זוכה גם בשולחנו לשמוע

"פה מפיק מרגליות" זה, לא היסס. וכבר במוצאי השבת הציע את ביתו לעילוי מקורדובה.

משה התאפק מלבכות, כיוסף בשעתו, ואז הוא אמר לרבה של מדריד: "האינך מכירני? אני הוא בנך יחידך משה... גדלתי אצל הר"י מגאש והוא היה אבי החורג כל השנים האלו שנעדרתי מכאן. כעת באתי לשאול אם תקבלני חזרה אל ביתך..."

"ראוי אתה שאקבלך לאחר שזכיתי לשמוע את דרשותיך!" - אמר האב בהתרגשות רבה.

אותו משה הוא לא אחר מאשר רבי משה בן מימון - הרמב"ם, הנשר הגדול.

! תובנה

כל אחד יכול להצליח בלימודו, ולהיות תלמיד חכם!

משחק | עמל התורה!

משפט פתיחה:

עמל התורה, הוא תנאי להצלחה בכל שלב בשיבה. הבה נתחיל להתאמן...

הסבר כללי:

תחרות בין שני ילדים כל פעם, על הכרת הגמרא. בזמן הקצר ביותר.

חומרים נדרשים:

שני כרכי גמרא, עדיף מאותה מסכת ובאותו גודל.

הסבר מפורט בשלבים:

1. נערוך בחירות בסניף, כל אחד ירשום 2 שמות של חברים שאיתם הוא רוצה להתחרות.
2. המדריך יערוך רשימת זוגות לתחרות, תוך השתדלות להתחשב ברצון החניכים.
3. כעת שני הנבחרים הראשונים, מתחרים זה בזה. בשלב הבא, שני הנבחרים הבאים בתור, וכך הלאה עד סוף הרשימה, וחוזר חלילה.
4. נעמיד שני שופטים. לכל מתחרה, שופט. המדריך יפקח מלמעלה.
5. דוגמאות לשלבי התחרות:
 - לומר הכי מהר כמה פרקים יש במסכת.
 - למצוא הכי מהר את המהרש"א.
 - למצוא הכי מהר את הרא"ש.
 - למצוא הכי מהר דף גמרא מסויים.
 - להעתיק שורות גמרא מסויימות הכי מהר.
 - לקרוא בקול קטע גמרא הכי מהר.
 - תחרות תרגום מילים מארמית.

משרד ראשי: רחוב גבעת שאול 27, גבעת שאול, ירושלים
טלפון: 077-40-50-813 פקס: 153-524-236-122
דוא"ל: israelshilo@gmail.com

יחדין
ארגון נוער